

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

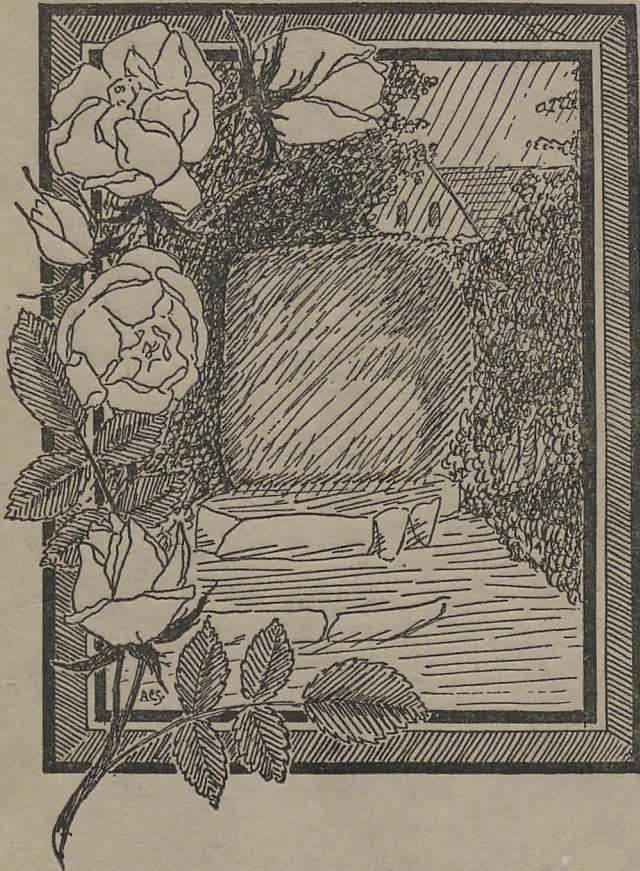
Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Julen 1932.

5

Balstrup Bøjskole.

Årsskrift og Julehilsen.

Statens pædagogiske Studiesamling
København

Holger Pedersen

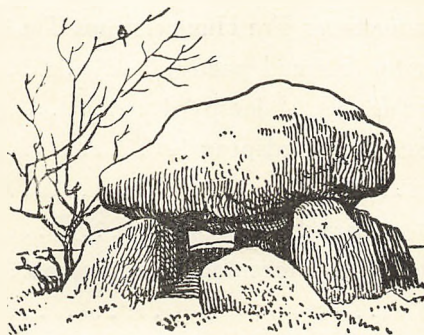
Glædelig vel!

Aarskrift

for Dorte og Agnieszka.

Galtrup Højskole

1932

Udgivet af
Elevforeningen

Indholdsfortegnelse.

	Side
<i>Jakob Lykke</i> : Redningsmanden	4
<i>Th. Balslev</i> : Prædiken i Ansgarskirken 5. Oktbr. 1932	5
<i>Agnus Sørensen</i> : Naar det kniber	8
<i>Sv. Krøigaard</i> : Trofast	22
<i>Ole Jakobsen</i> : Kirstine og Georg Himmelstrup paa Galtrup Højskole	25
<i>Jakob Lykke</i> : Livsmødet	32
<i>Agnus Sørensen</i> : Om årets gang	34
<i>Thomas Thomsen</i> : Personlighed	38
<i>Johanne Sønningsen</i> : Fra Himmelstrups Tid i Galtrup	44
<i>Niels A. Olesen</i> : Fremad paany	47
<i>Frode Køster</i> : Livets Vidnesbyrd	51
<i>Gjertøv Hansen</i> : Et Ordsprog	54
Sommersang	58
<i>Andr. Sørensen</i> : Fra Elevforeningen	60
<i>Jens Stensgaard</i> : Elevforeningens Regnskab	61
Medlemslisten	62

Redningsmanden.

Tone: „Hvilestunden er i Vente“.

*Svundne Dage
ej tilbage
vende vil paa denne Jord.
Gamle Minder
kun jeg finder
i forgangne Timers Spor.*

*Een Gang givet
kun er Livet,
ender i et Aandefang.
Vint'ren kommer.
Da forstummer
Som'rens glade Fuglesang.*

*Bitre Skæbne!
Jeg maa væbne
mig imod dig, om jeg kan,
— eller tage
uden Klage,
hvad du byder, - som en Mand!*

*Ak, det gaar ej!
Jeg formaar ej
selv at trodse Skæbnens Stag!
Vil i Tide
nogen stride
stærk og modig, for min Sag?*

*Frelsermanden!
Ingen anden
tager sig den Gerning paa.
H a n forstaar det,
h a n formaar det.
Atter bli'r min Himmel blaa!*

*Intet, Herre,
kan jo spærre
Vejen, hvor dit „Fremad“ lød.
Dér oprinder,
Haab af Minder,
Fryd af Vaande, Liv af Død.*

Jakob Lykke.

Prædiken i Ansgarskirken

ved Efteraarsmodet 5. Oktober 1932.

»Fra det Synspunkt skal man betragte os: som Kristi Tjenere og Husholdere over Guds Hemmeligheder. Og her er saa det, der spørges om hos Husholdere, om man viser sig tro. Men for mig er det en grumme ringe Ting, om jeg dømmes af jer eller af en menneskelig Tingdag, Ja, jeg fælder heller ikke Dommen over mig selv. For vel er jeg mig ikke noget bevidst, men dermed er jeg ikke frikendt. Men min Dommer, det er Herren«. 1. Kor. 4. 1—4.

Den Forestilling, at vort Liv her paa Jorden er en Husholdning i Guds og Menneskers Tjeneste — og forresten da ogsaa i vort eget dybere Selvs Tjeneste — der gennemtrænger hele det ny Testamente, baade i Jesu Ord og i hans Apostles. Og man kan vel ogsaa sige, at denne samme Idé ligger dybt i os selv, at vi har en uvilkaarlig Følelse af, at vi ikke er til i Kraft af os selv eller for os selv, men at vi først ved at leve for noget andet, i Tjeneste og med Ansvar, naar Livets Mening. Og der er maaske lidt af vort Liv, der kommer til at svare hertil — maaske, ja utvivlsomt, meget, der ledes og bestemmes af noget helt andet. Men i vore bedste Øjeblikke mærker vi baade en stor Glæde ved det, at vi ikke er til for os selv, og en stor Angst, fordi vi føler, at vort Liv ikke svarer til sin Bestemmelse. Det er jo det, siger Apostlen, som det gælder om for en Husholder, at han viser sig tro.

Hvem skal træffe den Afgørelse? Andre Mennesker? Vi Mennesker er jo altid under hverandres Dom, ligesom vi selv dømmes ud fra det Kendskab, vi har. Og denne Dom betyder ikke saa lidt for os. Apostlen siger nok, at Menneskers Dom betyder grumme lidt for ham, og det er jo nok muligt, at det har passet, men ikke absolut og ikke altid. Vi har netop i Korinthierbrevene Vidnesbyrd om, at Menneskers nedsættende Dom piner ham, baade for hans Gærnings og for hans egen Skyld; og omvendt kan vi ikke tvivle om, at det betød noget for ham, om én kunde sige til ham: Du har været mig til Velsignelse, Gud har hjulpet

mig gennem dig! Ja Menneskers Dom betyder noget, den kan tynde haardt, og den kan bære meget. Men den er ikke absolut. Vi ved det fra os selv, tidt med stor Vished, at Mennesker kan tage fejl i deres Dom over os, baade i Fordømmelse og i Anerkendelse. Maaske, føler vi, mest i det sidste. Maaske mest dér gribes vi tidt af Angst, fordi vi føler, at de, der troede godt om os, kender os ikke til Bunds, og fordi vi føler, at deres Syn paa os gælder ikke i Evigheden. Hvem kender ikke det blandede: Glæde over at Mennesker kan bruge os — og Angst, fordi de ser mere i os, end vi er. Og det er jo ikke, hvad vi synes, men hvad vi er, der betyder noget. Saa har det noget at betyde, at vi selv kan revidere Dommen, ogsaa engang imellem til Frikendelse — o men meget mere, meget tiere til Fordømmelse.

Men ved jeg det selv, kender jeg mig selv til Bunds, kan jeg fælde en sand og ubetinget Dom over mig selv? Jeg forstaar ikke mig selv, siger Paulus engang i et dybt bevæget Øjeblik. Og vi maa tidt sige det samme.

Og saa ender vi i dette, at der er én, der kender mig. »Et Menneske er det, han er for Gud«, nøjagtig dette og intet andet. Naar Visheden herom trænger ind i vort Sind, saa fejles alt andet til Side. Gud kender mig. Jeg kan prøve at skjule mig, i andres Anerkendelse, i mine egne Undskyldninger, Gud ser tværs igennem det. Alt, hvad jeg har at pukke paa, alt hvad jeg syntes, gælder ingenting. Spørgsmaalet er og bliver dette, om Han, der kender mig, ogsaa vil kendes ved mig.

Men saa er der det forunderlige, at midt i denne Angst for Guds retfærdige Dom er der noget, som drager. Saadan maa Gud være, det er ikke godt andet. Vi vil ikke undrage os Aandens Tale, som overbeviser om Synd, om Retfærdighed, om Dom. Men der er noget mere. Der er noget, der spirer frem i denne Forestilling om Guds Kendskab, om hans retfærdige Dom, og det er Troen paa hans Kærlighed. Det er det, der er gemt i Jesus Kristus eller aabenbaret i ham, i hvem det dybe Kendskab og den dybe Kærlighed møder os som Guds eget Forhold til os. Lys op vor Synd som Lyn — Guds Naades Dyb som Solen! Som a l t i d det dybeste Kendskab stammer fra den dybeste Kærlighed! Som ogsaa den sandeste Dom fældes her paa Jorden af den, der elsker, som vi hver især føler os dybest kendte af dem, der holder mest af os. Derfor var det jo, Toldere og Syndere holdt sig til Jesus for at høre ham, og vi Toldere og Syndere gør det endnu, sandelig ikke fordi han gik

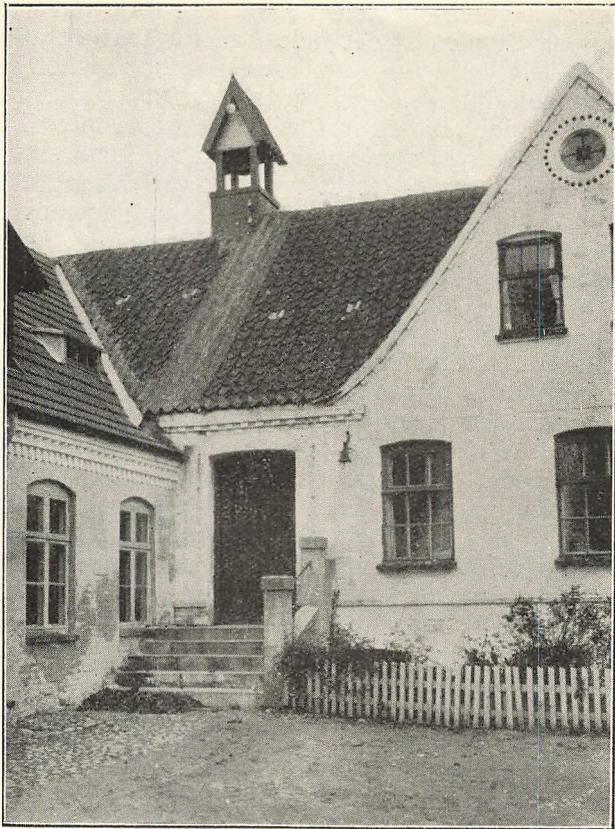
let hen over vor Synd, tværtimod, men fordi hans Kærlighed er paa Bunden af det hele. Saa forstaar vi, at vi kan modtage Tilgivelse for Gud, fordi han ser og dømmer alt — og anden Tilgivelse var jo slet intet værd for os — saa kan det, der var Angst, fordi Gud kender mig til Bunds, blive til Glæde og Salighed, fordi han vil kendes ved mig. Saa bliver det sandt for et oprigtigt og ydmygt Hjærte, hvad Johannes siger: om vort Hjærte anklager os, saa er Gud større end vort Hjærte, og han kender alt. (1. Joh. 3. 20). Saa forstaar vi Paulus' Ord, at det største er at være kendt af Gud. (Gal. 4. 9.).

Ja dermed begynder Livet paa ny, med det at være kendt af Gud. Derudfra gror baade Kendskabet til ham og til os selv, det virksomme Kendskab, ikke en blot Viden Besked, men den der er evigt Liv (Joh. 17. 3.). Og fra dette at være kendt af Gud udgaar Livets Husholdning over hans Hemmeligheder, saa vi kan bruge hans Gaver, hans Naade og Frelse, hans Ord, hans Livsopholdelse, evig og timeilig, bruge dem i hans og i Menneskers Tjeneste.

Gud give os dette at vide os kendte af Gud, til Dom og til Frelse, saa hans Aand kan finde Raaderum i os og dygtiggøre os til at være tro Husholdere, til Maalet naas, og vi kender Ham, ligesom vi er kendte af ham (1. Kor. 13. 12.)!

Th. Balslev.

Når det kniber.

Blod er gift, og blod er lægemiddel?

En kvindelig radiotaler, der er indehaverske af et vigtigt embede i samfundets tjeneste, har ifølge bladreferater talt den 28. septbr. 1932 til den halve million radioholdere, der findes i Danmark, om kvindens stilling og forhold i vort samfund.

Talen synes at have indeholdt mange sandheder, mange gode og træffende bemærkninger, men mange vil måske dog sige, at dens egentlige kerne var en slags gift, som det nu ved radioens hjælp blev muligt i løbet af en halv time at få spredt i hjemmene over hele landet.

I følge referaterne, der på en måde skulde synes noget overflødige, idet der vel er ligeså mange radioholdere som avisholdere, har fruén, der talte, særlig kaldt til kamp mod en masse gamle fordomme og traditioner, som hun siger omgiver ægteskabet, og som hun videre sagde om, at enten må de eller også ægteskabet forsvinde. Som en sådan gammel fordom skal hun ogsaa have nævnt det, at »kvindens plads er i hjemmet«. Ti »ved hjemmets arbejde, sådan som det former sig i køkkenet og barnekammeret, kan kvinden ikke hente udvikling og samfundsmæssig forståelse. Kvinderne vil gøre oprør imod at få sig disse arbejder fortrinsvis tildelt . . . Frem for dette vil de foretrække at være ugifte — og det vil ikke sige, at de lever som nonner i cølibat, men de vil lade være at sætte børn i verden. — Dersom noget sådant skal undgås, må husgerningen, det huslige arbejde, r a t i o n a l i s e r e s, og børneopdragelsen må gøres k o l l e k t i v fra spædbørnaldern. (For folk, som hører alle sprog, er det jo lige fedt!) At sidde ved vuggen eller trille med sin barnevogn er noget, hvorved kvinden spiller sin tid. Tendensen går også i retning af den kollektive opdragelse. Det sker nu fra syvårsalderen, men det bør ske, fra børnene er ganske små — fordi alt andet er sløseri med kvindens arbejdskraft.«

Det kan vel nok siges at måtte kunne give ikke så lidt stof til eftertanke, at vi nu er nået så vidt på alle måder, at en sådan tale kan holdes til halvdelen måske af mennesker i Danmark i løbet af 30 minutter.

Nu har vel sagtens flertallet af radioholderne ment, mens fruens tale lød i deres øren, at den var noget helt splinternyt og moderne og groet i hendes egen have.

Men i det halvtredsindstyvende oplag af den tyske socialistfører August Bebels bog: »Kvinden og socialismen« fra 1910 kan man allerede læse følgende, som det var rimeligt nok, om radiotalersken fra 1932 havde kendt: »I De forenede stater har man ganske vist endnu et ikke socialistisk samfund; men en stor mængde af de gamle, europæiske fordomme og overleverede indretninger har man dog der ikke at slås med, og Amerika er derfor langt mere velegnet til at modtage nye ideer og indretninger, som har fordele at byde på. Der har man allerede i lang tid betragtet kvindens stilling på en helt anden måde, end vi gør. Der er man f. Eks. i bedrestillede kredse forlængst kommen på den tanke, at det ikke blot er besværligt og omstændeligt og heller ikke engang fordelagtigt for pengepungen,

at kvinderne selv bager og brygger, men man holder det også for overflødigt, at husmoderen har sit eget køkken at koge i. Derfor har man dannet »spisefællesskaber«, som hvert har sit centralkøkken, udstyret med alle mulige formålstjenlige maskiner og indretninger. Disse centralkøkkener er så trådt i privatkøkkenernes sted, og arbejdet i dem gøres efter tur af kvinderne indenfor hvert spisefællesskab. Man får derved billigere, mere velmagende og afvekslende mad (!!) end efter den gammeldags fremgangsmåde.«

Og Bebel skriver videre: »Nu ligger jo intet nærmere, end at man kunde forbinde centralkøkkenerne med centralvask- og tørreanstalter — — med centralvarmeanlæg side om side med koldtvands- og varmtvandsledningerne — — — og en mængde ubehageligt og tids-spildende arbejde vil være gjort overflødigt.

Store hoteller, mange rige privathuse og sygehuse, skoler, offentlige bygninger osv. har sådanne indretninger — — — fejlen er kun, at det bare er offentlige anstalter og de velhavende klasser, som nyder disse fordele. De må gøres tilgængelige for alle, idet der derved kan spares en uhyre masse tid, møje, arbejdskraft og materiel, hvorved levefoden og velbefindendet for alle i højeste grad vil stige . . . .

I Sommeren 1890 bragte aviserne en beskrivelse af de fremskridt, som er sket i Amerikas forenede stater med hensyn til opvarmning og luftforsyning. Deri hedder det: »De forsøg, der i nyere tid er gjort hovedsagelig i Nordamerika med opvarmning af hele bygningskomplekser eller bydele fra et eneste fyrsted, har ført til store fremskridt, og anlægene er i konstruktiv henseende udført så omhyggeligt og hensigtsmæssigt, at der er gjort meget gunstige erfaringer om de økonomiske fordele. Følgen er, at man nu har rettet sine bestræbelser mod også på samme vis at sørge for forsyningen med frisk luft enten i opvarmet eller afkølet tilstand til hele bydele og udsendt fra et centralsted«. Bebel udmaler videre, hvad noget sådant i stigende grad vil komme til at betyde særlig for kvinderne og det huslige liv, og fortsætter så: »Udviklingen af vort sociale liv går således ikke i retning af påny at ville fastholde kvinden i huset og ved arnen, sådan som vore huslighedsfanatikere vil, og hvorefter de råber, som jøderne i ørkenen råbte efter Ægyptens kødgryder. Nej, udviklingen fordrer netop, at kvinden træder ud af huslig-

hedens snævre verden og fuldt ud lige med manden tager del i alt offentligt liv og i menneskehedens kulturopgaver.

Den store, belgiske nationaløkonom Laveleye havde ret, når han i 1879 skrev: »Eftersom det, vi plejer at kalde civilisation, vokser, aftager pietetsfølelsen, det vil sige ærbødigheden for det overleverede gamle, og familiebandene slappes og øver mindre indflydelse på de menneskelige handlinger. Denne kendsgerning er så almindelig og tydelig, at man tør betragte den som en slags naturlov i den sociale udvikling.«

Som man ser, kan det siges, at det kun i ringe grad var en tale af en dansk frue, den radioholderne hørte den 28. september. Det var f. eks. Bebel og Laveleye, der talte gennem hendes mund.

Iøvrigt er amerikanismens aktier vel ikke i slet så høj en kurs, som de var for blot nogle få år tilbage —. Den lykosalighedstilstand, som Bebel forudså for en menneskealder siden som følge af de »fremskridt«, han nævnte foran, er mere end udebleven i Amerika. Beundringen for alt amerikansk synes at være i Aftagen ikke blot i Evropa, men vel også i Amerika selv.

Statsmanden Bebels dom om amerikanismen er et halvt århundrede gammel. For henimod dobbelt så lang tid siden var der en anden af det sidste århundredes store statsmænd, englænderen Richard Cobden, som under et besøg i Amerika skrev: »Selvovervurderingen er en sygdom hos amerikanerne, som vil være uhelbredelig, så længe Amerika uden standsning bliver ved at gå frem i ydre rigdom og magt. Jeg har fundet, at det eneste forsvar, der duede noget overfor amerikanernes pral og forfængelighed, var for en englænder at sige omtrent følgende: »Jeg indrømmer fuldt ud alt, hvad De eller nogen anden person kan, kunde eller kunde tænkes at fremføre til lovprisning af det amerikanske folk og dets fortid. Ja, endnu mere — jeg vil selv påstå, at ingen nation nogensinde har gjort eller vil kunne gøre sig så fortjent i så kort en tid til respekt, beundring og taknemlighed. Og endnu mere — jeg vil vove at påstå, at ingen statsmand nogensinde har drømt om et land, som i et halvt århundrede kunde gøre et sådant fremskridt i civilisation og virkelig storhed, som jeres land har gjort.«

Og nu må jeg tilstå, og jeg er vis på, at i som tænksomme og forstandige mennesker vil give mig ret, at 50

år er for kort en periode i et folks liv, til at det kan fortjene historiens laurbærkrans om sin tinding. Nej, vent indtil i har prøvet jeres del af krige, modgang og medgang, som er det farligste af alt! Og når jert folk har levet i århundreder, så kan det være vis på at have oplevet alt sådant. Da først har det stået sin prøve! Og hvis da om lange, lange tider jeres efterkommere vil være i stand til at sige om deres land, som jeg om mit nu: I 700 år har vi levet som en nation, der altid er gået frem i frihed, rigdom og kultur — pegende for hele verden på Sandheden og den sande religion, givende hele menneskeheden den største af alle menneskelige indretninger nemlig domfældelsen ved nævninge, mens vi er det eneste nutidsfolk, som i så lang en tid har modstået alle fjendeangreb, saa ingen fremmed og fjendtlig magthaver nogensinde har været i vor hovedstad uden som fange — — ja, hvis jeres efterkommere om mange århundreder kan have ret til at sige noget, som svarer dertil, da og først da vil de og i have fortjent den berømmelsens laurbærkrans, som »århundredernes historieskriver« har at uddele.

Richard Cobden så altså på amerikanerne — 55 år efter at de havde vundet deres frihed — som et folk, der endnu stod i den første begyndelse af lømmelalderen, hvad de jo ikke selv kunde gøre for. Kun tiden og livets alvor kan modne dem.

Historiens dom vil vel nok give Richard Cobden ret og sige, at amerikanerne også mellem 1920 og 1933 har vist og viser, at de stadig befinder sig i deres folkelige lømmelalder og derfor ikke egner sig nær så godt som forbilleder for ældre folk, som mange og iblandt dem August Bebel — blændet af det ydre skin — har ment.

Cobden fortsætter: »Ved at se alle Amerikas naturherligheder og naturrigdomme er jeg kommen til at danne mig den forestilling, at dette vestlige fastland blev til ved en slags anden fødsel, og at naturen her har haft til hensigt at vise det fuldkomneste af, hvad den formår.

Men hvorledes skal vi i opdragelsens navn kunne forklare den degeneration, den ødelæggelse af det menneskelige, som har fundet sted i dette af naturen ellers så rigt udrustede land? Mændene er blot sørgelige efterkommere af den ædle race, fra hvem deres forfædre stammede — og kvinderne!! Mine øjne har endnu ikke funden en hvileplads, mens jeg har været her, som fortjener at kaldes en sund, blomstrende og smuk kvinde. En fjerdepart af dem ser ud, som om de lige var kommen

over et angreb af gulsot, om en anden fjerdepart vilde vi i England sige, at deres udseende tydede på en temmelig stærkt fremskredet tuberkulose — og resten kan bedst sammenlignes med vore m o d e d a m e r, når de er forjaskede og udmattede af adspredelser og udsvævelser i storbyen.«

Mon Richard Cobden vilde have dømt meget anderledes, hvis det var nutidens amerikanere, han havde stået overfor — og han f. eks. havde set, hvad for en »kultur« der er hemmeligheden bag ved filmene fra Hollywood?

Men hvad man nu end mener om amerikanismen, sådan også som den kom frem i radioforedraget af 28. september, så kan der være grund til at spørge om, hvad man fra a n d e n s i d e f. eks. fra den livskreds, hvori nok hele den danske folkehøjskole er at finde, må sige til sådanne bestræbelser for at o p l ø s e h j e m l i v e t i nordisk betydning af ordet, som dem der gives udtryk for i den omtalte radiotale.

Fra folkehøjskolens side betragter man ikke blot familielivet som noget nødvendigt, men ogsaa som noget i s i g s e l v g o d t. Og man må derfor først og fremmest pege på, at en opløsning af familielivet i hjemmene, og et kasernelev for børnene helt fra den spæde alder af — en kollektiv statsopdragelse — vilde betyde, at børnene og de unge blev berøvet den n a t u r l i g e b a g g r u n d for deres liv.

Både det rent legemlige og det åndelige liv kan jo kun forplantes, videreføres og udvikles gennem f æ l l e s s k a b. I virkeligheden står et enkelt menneske her temmelig hjælpeløst. Dog kan et hjem trods den ene ægtefælles død godt blive ved at være et hjem for børnene. Den døde ægtefælle kan gennem den levende få en stærk og varig betydning for børnene, og der er da endnu på denne måde et f æ l l e s s k a b, hvorved et åndeligt livsindhold, kulturlivet, hjemmets liv, kan overgives til den næste slægt.

De fællesskaber, gennem hvilke kulturlivet vedligeholdes, er: hjem og familie, menighed, stat, kirke eller frie foreninger af alle mulige forskellige arter.

Den mindste og oprindeligste af disse fællesskaber er ja familien: forældre og børn som lever sammen. Og den sunde familie byder nu en garanti for, at kulturgoderne overgives til den opvoksende slægt i større friskhed og omfang, end det kan ske alene ved nogen af de større fællesskaber som stat eller kirke.

Hvad der i familiehjemmet lever hos den ældre slægt, kan der i fuld livsfriskhed overleveres til den unge slægt — ikke blot den viden og de kundskaber, hjemmet har, men også alle de fine, måske ubevidste rørelser og krusninger i sindenes dyb, som gør os til dem vi er, og som først og fremmest bestemmer vor villen og handlen. Alt dette kan i familiehjemmet overleveres fra forældre til børn uden først at føres ad lange omveje og derved udviskes og lide tab. Her er ingen brug for tillært teori, alt er praksis. Barnet ser her sine forbilleder for sig — ofte vel ufuldkomne forbilleder, men barnet ser dem for sig i alle livets forhold, lærer ubevidst deres hjærtelag at kende, tager helt og fuldt del i alle deres glæder og sorger.

Intet er her lavet og opstillet, men alting er fuld virkelighed, så barnet nødes til at tænke, føle og handle sammen med forældrene.

Hvorledes skulde der da kunne oprettes nogen kollektiv opdragelseskaserne, der i mindste måde kunde konkurrere med familie hjemmet? Hvis man vilde prøve på at give børn i en sådan anstalt den samme rige lejlighed til at finde på, tænke efter og til opøvelse af deres praktiske dygtighed, som familiehjemmet kan byde dem, da vilde det kræve en sådan mængde af kunstige foranstaltninger, at det blev helt uoverkommeligt.

Til hvad er der ikke at se og lære for et opvakt barn i stald, lade, værksted, i mark og have — eller ved salg fra eller indkøb til husførelsen og arbejdet der i køkken, bryggers og kælder til hverdagsbrug og fest? Og så besøg hos eller af fremmede eller slægtninge!

I familiehjemmet kommer barnet kort sagt således i arbejde med hoved og hjærte, at et liv i den bedste opdragelseskaserne i forhold dertil vil blive som en bestandig ørkenvandring.

Et familiehjem af blot nogenlunde kvalitet er en opdragelsesanstalt, som er langt overlegen over selv den bedste offentlige opdragelsesanstalt med hensyn til opdragende evne og kraft.

Man skal derfor ikke for den opvoksende slægts skyld og af hensyn til kulturlivets fortsættelse i den ønske det gamle hjemliv og familieliv opløst.

Men vilde det da ikke være et atråværdigt gode for de voksnede, både kvinder og mænd, at blive befriet for alt det arbejde, som tilsyneladende måtte kunne spares,

naar det gammeldags familieliv med forældre og børn sammen forsvandt, og en ordning som den, August Bebel med henvisning til Amerika skildrede før 1910, og som der nu nylig agiteredes for gennem den danske radio, trådte i stedet?

Eller var der måske mere grund til at ønske en stor forandring i menneskers almindelige syn på og forhold til selve arbejdet?

Om dette spørgsmål er der nylig kommen en bog af stiftsprovst Skat Hoffmeyer med undertitlen: »synet på arbejdet fra det gamle Israel til det moderne vesten«.

Det syn på arbejdet, som fruén fra radioen synes at have og måske nok deler med flertallet af mennesker i vore dage, er det samme, som det de gamle jøder havde: at arbejdet er en straf og en møje, en 'amaal, som det var lykkeligt at være fri for.

Men der er også et andet syn på arbejdet, som især Morten Luther har talt stærkt og kønt om, og hans ord fremdrages nu påny af Skat Hoffmeyer.

Det er især i sin udlægning af den 128. salme i Israels salmebog, som Luther på grund af noget i den opfatter som en ægteskabssalme, at han fremfører sin betragtning af forholdet mellem mennesket og dets arbejde.

I salmen hedder det: »Dine hænders udbytte skal du nyde, held dig, til lykke!«

»Det«, siger Luther, »må også ægtefolk lære: at arbejde; for det ligger i naturens orden, at manden skal ernære kone og børn. Det er Guds villie, at man ikke skal gå ledig. Først vil han, at man skal skaffe et hus, hvor man kan bo med kone og børn; derefter skal man se sig om efter en kone, men sådan, at man først har en okse, som kan pløje, — det vil sige, at man har noget, som kan ernære kone og børn. For Gud skaffer os føde gennem arbejdet; læderet ernærer ikke skomageren, såningen ikke landmanden, prædikenen ikke præsten; men dog giver Gud derigennem eller dermed næringen.

Så vil han nu, at enhver ægtemand skal leve i sit ansigts sved og med arbejdet øve sig i at dæmpe kødet og dræbe kødets lyster. For de, der lever i lediggang, går ikke på Guds, men på Djævelens veje, — for arbejdet har Gud anordnet.

Og se her, hvad der er Helligåndens mening. Vel er der besværligheder ved arbejdet i ægttestanden; men for det første er det Guds bud, og for det andet vil Gud vel-signe os gennem det, om det end er strengt og besværligt

at se til. Det er rigtig som at blande en bitter malurtvin med sukker!

Men denne formaning er ogsaa nødvendig paa grund af vor fordærvede natur. For det er sandt, som digteren siger, at alle mennesker er mere tilbøjelige til lediggang end til arbejde. Derfor formaner i denne salme brud og brudgom til først at frygte Gud og tro og stole paa ham og ikke forlade sig paa egen rigdom og visdom. Dernæst må de have det besvær at være nødt til at arbejde. At den onde lyst til utugt er indgivet i livet og føjer ægtefolkene sammen, er i k k e det fornemste bånd, hvormed de er forbundne.

Men dette er de rette bånd, hvormed ægtefolk er forbundne, at de ved, at ogsaa vore hænders arbejde og bekymringen i huset er Gud et velbehageligt offer, at konen, naar hun lægger barnet til brystet for at suge, at manden, naar han arbejder i huset, saa huden sveder paa ham, viser Gud en sådan gudstjeneste, at den langt overgår alle munkes gudstjeneste, hvor streng den end er.

Og er dette ikke en herlig pris af arbejdet og hele ægtestanden. Er du en ægtemand og arbejder, så du kan ernære dig og din husstand tåleligt, så hør, hvad dit arbejde er: d e t e r e n h e l l i g t i n g, hvori Gud har behag, og hvorigennem han vil skænke og give dig sin vensignelse. Denne pris af arbejdet skulde man indskrive paa alt værktøj og paa panden og paa næsen, naar de sveder af arbejde.

Verden holder ikke arbejdet for en velsignelse; derfor flyr den det og hader det. Deraf kommer de utålmodige ægtefolks klager og forbandelser, naar de skal gøre dette eller hint. Men de sande kristne, som frygter Gud, arbejder med let og glad hjerte: da ser en from, kristen bonde paa sin vogn og plov, en skomager paa sit læder og sin læst, en smed og tømrer paa jærn og træ, skrevet dette vers: »Dine hænders udbytte skal du nyde, held dig, til lykke! — lykkelig er du, og du har det godt.« Men verden vender det om og siger: »Elendig er du, og du har det usselt; men salige er de, som lever i lediggang, som uden arbejde har det, de trænger til.«

Således regner en romersk digter Martialis til de ting, der udgør et saligt og godt levned, det, m a n i k k e h a r arbejdet for, men arvet. Sådan smældelse og forhånelse af arbejdet!

Det er ægtefolks trøst, at Gud har anordnet denne stand, hvori de sveder og arbejder og bærer arvesyndens forbandelse, som blev lagt paa dem i paradiset. Og endvidere er det deres trøst, at den Hellig ånd her priser dem salige,

som passer deres gerning og kald og arbejder flittigt. Sådan bærer kristne ægtefolk let arbejdets besværlighed med tålmodighed.

Ti hvad mere vil du have? Først hører du, at Gud ved sin velsignelse vil give dig føden og hvad mere du har behov, gennem arbejdet. Dernæst, at han også finder velbehag i dit arbejde og antager det som og regner det for et velbehageligt offer og en herlig gudstjeneste, fordi det ikke er slet og ret arbejde, men også en lydighed, efter hvad han har befalet og kaldet dig til. Det ved de gudløse ikke. Derfor går de enten ledige, eller når de er nødt til at arbejde, gør de det med utålmodighed. Men den Hellig ånd styrker og trøster de fromme kristne og siger, at Gud også vil velsigne de fattige, og at sveden og arbejdet behager Gud. Det er to gange nytte imod een gang besværlighed.

Her er at bemærke, at arbejde ikke blot betyder det, hvoraf lemmerne bliver trætte, men også bekymringen. For salmisten bruger et ord, som ikke blot betyder det arbejde, der sker med hånden, men også de besværligheder, som arbejdet fører med sig, og som der især er mange af i husholdningen. Ofte, når manden med stor flid varetager sin gerning, gør hans kone ham vred, børnene bliver syge, tjenestefolkene er ikke alene dovne og efterladende, men også utro og stjæler penge fra ham eller husgeråd, øvrigheden plager med skatter og ydelser. Det kalder vi ikke arbejde, men besvær; men salmisten indbefatter det hele under ordet arbejde, og når vi plages dermed, skal vi tænke på, at Gud aldeles ikke har skabt og gjort det for at more os.

Er det nu ikke en skændsel, at man ofte flygter og frygter for en dråbe eller en gnist af arbejde, da du dog ser, hvordan Gud har blandet det med sødt honningsukker, nemlig derved, at han her i denne salme siger til alle, som arbejder og har besvær i ægtestanden: »Lyksalig er du, og du har det godt.« Han siger med andre ord: at du har arbejde og besvær er ikke blot noget, jeg synes om, men det er nyttigt og godt for dig selv. Derfor skal vi bære arbejdet og andet besvær med tålmodighed.«

Morten Luther så altså på arbejdet — også det i huset og børnekammeret, som den danske frue fra radioen af 1932 dømmer så hårdt — som *e t k a l d*, en hellig ting, som vi har at glæde os over.

Og Skat Hoffmeyer anfører ogsaa noget af den djærve, danske lutheraner bisp Peder Palladius' tale om arbej-

det. Således: »I skal end ikke herinde aleneste bede (i kirken), men også hjemme, når i står op om morgenen og går til seng om aftenen, når i går til bords og fra bords, når i vil ud at pløje, så og høste.

En dannekvinde vil sætte en væv op, du vil begynde at kærne eller hvad i tager jer til for gerning, da lad en god fadervor gå for, og når den er ude, da sig så: Himmelske fader, giv denne min gerning, som jeg nu vil tage for hænder, udi Jesu navn en god begyndelse, fremgang og ende, at dig ske lov og ære deraf, min hustru, børn og næste til gode og gavn. Så skal du se, at de hellige engle skal drage med dig, og du skal få en god ende på, hvad du tager dig for hænder, og Gud skal lægge drivelse derudi. — Ja, min kære bonde lille, når du vil først om året ud med din plov og stikke den udi jord, da skammes ikke ved at falde ned på dine knæ udi den sorte muld, som vi alle er tagen og skabt af, og læs din fadervor, og når den er ude, da sig så: o himmelske fader, giv dette korn, som jeg agter udi Jesu navn at kaste udi denne ager med mine hænder og retfanget arbejde, en god vækst, så at dig kan ske lov og ære, og min fattige hustru, børn og min næste gode og gavn deraf. — — — Det er en god Guds h e l l i g d a g, på hvilken du arbejder for din føde, til du vorde til jorden igen, som du er kommen af. Salig er du, som æder det, som du med dine hænder arbejder for, og det er Guds befaling, at du skal æde dit brød i dit ansigts sved. Derfor skal i arbejde også på de munkedage (f. eks. helgensdage), som vi har nu ikke længere at skøtte, på det i skal ikke være Guds dagtyve, —.« Gud har befalet os at arbejde, ikke være dagtyve, dagdrivere.

Men her skal endnu fremdrages nogle udtalelser af en mand fra et andet land og fra en anden tid, det nittende århundrede, nemlig den skotske digter, tænker og profet Thomas Carlyle. De findes i hans erindringer og handler om hans fader James Carlyle, og de viser os et menneske, der bar sig ad, så man så, at for ham var arbejdet et kald, en g u d s t j e n e s t e.

»En del af denne jords overflade bærer værdifulde mærker af hans (James Carlyles) arm og sunde tanke.

Han tog sig intet på, uden han gjorde det med troskab og som en virkelig mand. Jeg skal se på de huse, han byggede med en vis stolt interesse. De står f a s t e og æ g t e til deres inderste rundt om i min fødeegn.

Ingen bygmester, som kommer efter ham, skal nogensinde sige: Her var en hul øjentjeners finger.« — — Er ikke også jeg den ydmyge James Carlyles værk? Jeg skylder ham langt mere end min tilværelse. Han gav mig sit noble, manende eksempel (gennem det »fattige« liv i familiehjemmet). Det var ham alene, som bestemte, at jeg skulde oplæres, som med sine små, hårdt fortjente midler sendte mig i skole og gjorde mig til, hvad jeg er eller bliver . . . Jeg kalder et menneske betydeligt, som bliver en sand, ærlig arbejder i denne den Højestes vingård. Om hans værk var at bygge paladser og grundlægge kongeriger — eller at grave grøfter, er mig ligegyldigt eller næsten ligegyldigt.

Alt menneskeligt værk er forbigående, ubetydeligt i sig selv. Kun den, som gjorde arbejdet, og den ånd, som var i ham, har betydning . . . Min fader havde som barn lært virkelig fattigdom og nød at kende og ejede aldrig senere en øre, uden han nøje vidste, hvordan han var kommen til den: »pillet den ud af den hårde sten«, som han sagde. Dog kunde han altid skilles ved penge, han kendte godt deres værdi og kendte det, der var mere værd end dem. Jeg husker, at han to gange har sendt mig hen for at købe et kvart pund tobak som særlig gave til nogle gamle koner, der havde hjulpet ham med at samle kartofler op. Jeg holder af at tænke på dette. »Det lidet, som en ærlig mand har.«

Nu er de gamle koner måske døde, og han er død — men gaverne lever endnu . . .

Han havde sørget for min »lærdom« meget imod andres råd. »Skaf en dreng lærdom«, havde de sagt, og han vil vokse op til at se ned på sine uvidende forældre.« Det har min fader engang fortalt mig, idet han tilføjede: »Således har du ikke gjort, Gud være takket derfor.«

Føde og hvad som helst, man ellers kan nævne, eksisterede for min fader kun ganske simpelt som middel til at kunne udføre arbejde. Vi har måneder igennem, da han ikke længere var fattig, levet af kartofler og havregrød uden noget andet krydderi dertil, end hvad vor egen ko gav os.

Min faders eneste skolelærer var en mærkelig, gammel skomager John Orr, som til visse tider ikke kunde lade brændevinsflasken være i fred.

Engang var John Orr kommen til at tænke på, at hans faders grav endnu lå hen, uden at der var så meget som en sten på den. Stenen var bestilt og betalt og lå færdig

med navn på hos stenhuggeren i nærmeste by. Men John havde i nogen tid ikke haft penge til at betale den nødvendige kørsel med. Uden en øre i lommen begav han sig så til stenhuggeren, fik stenen på sin ryg og begyndte på en fortvivlet vandring tilbage. Atter og atter måtte han lægge stenen for at hvile; det var, som den skulde dræbe ham, så tung var den. Natten kom over ham, og han fik stadig påny stenen op på sin ryg. Tilslidst var han nær ved kirkegården, men kunde så ikke mere ved egen hjælp få stenen løftet op. Han blev ved at tumle med den som en fortvivlet, indtil der endelig kom nogen forbi, som hjalp ham den op på graven . . . .

Hvad forskel er der mellem de rige og de fattige, de små og de store? Hvad var John Orrs værk? eller Alexanders eller Napoleons?

Det var altsammen noget midlertidigt, af forbigående betydning på denne klode, der er som et sandskorn i verdensaltet, og hvis hele varighed kun er et øjeblik af evigheden. Den riges eller den fattiges liv er blot de større eller mindre bogstaver, med hvilke vi opskriver livets tankesprog og gyldne ord. Du kan med dit liv skrive noget som er usandt, eller noget som er sandt — og om du gør det første eller sidste er af uendelig betydning, men om bogstaverne er noget større eller mindre — . . . .

Om min faders ungdom og første manddomsår ved jeg kun lidet. Men fra den tid, jeg kendte ham, var han herre over sine handlinger og prøvede verden på forskellig vis for at finde ud af, hvad meningen med hans liv egentlig var. —

Et menneskes første tilskyndelse er at søge nydelse, fornøjelse. Det lever mere eller mindre voldsomt og utøjlet for at erobre sig et hjem — og andre rigdomme af mere blot jordisk art. Ikke før senere, somme tider aldrig, forstår det, at et fuldkomment hjem ikke vil findes på jorden . . . , at dets sande hjem ligger bag denne sansernes verden og er et himmelsk hjem.

Om disse sine søgende og prøvende dage talte min fader ikke med megen glæde, aldrig med hoveren.

Han betragtede dem som dage fyldte med dårskab, måske med synd. Dog ved jeg fuldt vel, at hans liv selv da udmærkede sig ved mådehold — i enhver henseende, at han var afholdende, klog og arbejdsom som meget få . . . .

Den største indtægt, han nogensinde havde i et år, var 1800 kr. — ved at bygge et meget stort hus.

Da det blev mode at bygge pralende og uægte huse, men billige og slette, vilde han ikke mere have med sit håndværk at gøre. Det var ikke længere ærligt, sagde han. Han blev da i 1815 forpagter af en landejendom med vådt, leret jord. Der var nok at kæmpe med, han tog fat med sin gamle kraft — og sejrede.

To kornaks gror nu allevegne, hvor han kun fandt et. For tiden er det lidt værdige mennesker, som høster frugten af hans arbejde; men han gjorde en værdifuld gærning mod et stykke af Guds jord, og Guds menneskehed vil år efter år kunne nyde godt deraf. — Det sidste, jeg gav ham, var lidt tobak og et par sølvbriller. Han græd af glæde derover, har min broder fortalt mig.

Mens han levede, havde jeg givet ham meget lidt — og kun haft lidt at give. Han trængte kun til lidt og ventede intet fra mig.«

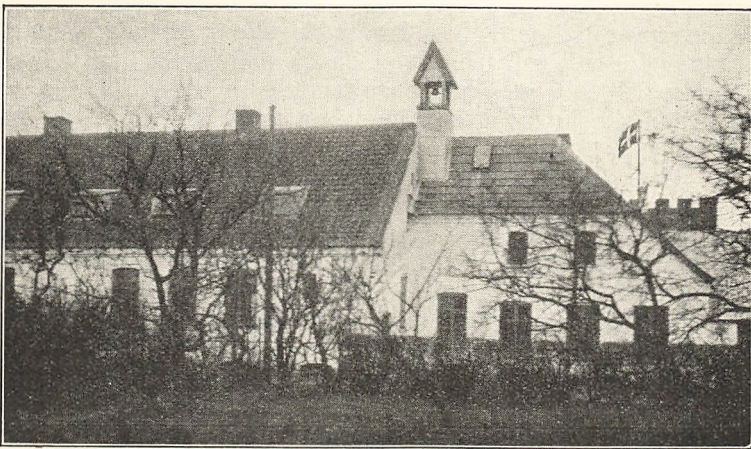
Hvordan mon det egentlig vilde komme til at se ud i verden, og hvordan vilde det blive at leve i den, hvis rigtig mange mennesker — og omsider mange folk kunde komme i et lignende forhold til deres arbejde som f. eks. James Carlyle?

I så tilfælde var det måske tænkeligt, at amerikanismen og dens bestræbelser kunde undværes — og uden at der kom kriser og »dårlige« tider ud deraf!

Men er der nogen vej frem derimod? Har fru fra radioen peget på den?

Er der vej, hvis der er vilje?

Agnus Sørensen.

Trofast.

Man kunde maaske tro, det er en Lænkehunds Historie, som her skal skrives, det er det dog ikke, derimod er det nogle, maaske lidt spredte, Tanker om denne Egenskab, at være trofast.

En theologisk Professor, som jeg ikke kan rose mig af at have overrendt, og hvis Ord nærmest har delt Skæbne med den Sæd, der faldt paa Vejen, som Fuglene kom og aad, sagde dog en Ting saa mange Gange, at jeg huskede det. Han talte om det græske Ord *pistis*, som vi oversætter ved Tro, og han fremhævede da stærkt, at Grundbetydningen af Ordet var Trofasthed.

Dermed er ikke sagt, at *pistis* altid betyder Trofasthed; thi Ordenes Betydning varierer; men det minder om, at det Udtryk for Menneskets Grundforhold til Gud, Tro, i sig rummer den Egenskab Trofasthed. Tro og Trofasthed kan ikke skilles ad.

Desværre er der mange Ting, som tyder paa, at denne Egenskab er paa Retur. Vi kan blot tænke paa, hvorlænge Folk var i deres Pladser i gamle Dage og saa hvorlænge de nu er der. Naturligvis kunde der komme noget smaatskaarent og snæversynet over et Menneske, som gik i den samme Plads Aar efter Aar, men alligevel, — som Kvinderne siger, naar de i en Diskussion er blevet sat til Vægs — men alligevel, den Trofasthed, der da var i Forholdet med Husbond og Tyende gav dog maaske mere end det tilfældige og overfladiske Forhold, som mere og mere bliver det almindelige.

Naar der dengang var denne Trofasthed i Forholdet, skyldes det utvivlsomt, at der blev Tid og Ro til at leve sig sammen. Der skete det, at man fik Tillid til hinanden, og saa holdt man fast. For der kunde jo nok komme Ting, som kunde true dette Forhold, der kunde vel ogsaa komme Uro i Blodet dengang, Lyst til Forandring, men saa skød det andet sig op: Nej man skal være trofast.

Tro er det kristne Menneskes Grundforhold til Gud, og hvordan det giver sig til Kende er søgt sagt paa mange forskellige Maader og mange udmærkede Maader, og det

hænger jo sammen med, at det er et levende Forhold, og derfor vil hvert Menneske vel udtrykke det paa sin Maade. Men det vil samle sig i Retning af saadant som Tillid til Gud, Henflyen til Gud, Opladthed. Tro er Menneskets Ja til Gud, saaledes som det saa klart og rammende siges i Daaben.

Men netop naar vi tænker paa det Forhold til Gud, som Daaben skænker ved Tro, kommer det saa stærkt frem, at Tro ikke er en Stemning, er noget som er afhængig af vore Følelser, men er noget som skal holde fast.

Lad Verden ej med al sin Magt os rokke fra vor Daabens Pagt. — Der er noget, som vil rokke, derfor skal der holdes fast; det er en Appel til Trofastheden.

Kristendom er ikke Følelse og Stemning alene, og man maa ikke tro, at det kun er den festlige stemningsfyldte Gudstjeneste, som har hans Velbehag. Det er sandt, at der kan være en Stemning og Følelse i Sindet, som kan være den ægte Genklang af det ovenfra, men det kan visselig ogsaa være noget andet.

Hvis vi tænker paa Gudstjenesten, da er det ikke saa svært at komme afsted, naar Vejret er godt, naar der er mange Mennesker, festlig Sang og en Mand paa Prædikestolen, der taler paa en saadan Maade, at man er glad ved at høre paa ham, og sidst men ikke mindst, at man er oplagt. Men er Vejret daarligt, og vil der komme faa Folk og bryder man sig ikke særlig om Manden paa Prædikestolen og er man ikke oplagt — hvad saa? Jeg tænker her paa Mennesker, som har Forstaaelse af, hvad en Menighed er, og hvad Gudstjeneste er, Mennesker som har den Tro, at Gudstjenesten er en uundværlig Del af den kristne Menigheds Liv. Naar de nu ikke er oplagt, naar de nu ikke synes, de kan faa noget ud af det, er det saa ikke bedre at blive hjemme. Her kommer Spørgsmaalet frem: Oplagthed eller Trofasthed?

Trofasthed bliver Lydighed mod noget, som man har sagt Ja til, og Lydighed er noget, som ofte koster Strid og Selvfornægtelse for at blive virkeliggjort.

For mig staar det saadan, at Mennesker i Forhold til Nadveren er præget mere af Stemning og Oplagthed end af Lydighed og Trofasthed, og at det forkyndes som det rigtige, men vor Herre siger nu engang: G ø r d e t.

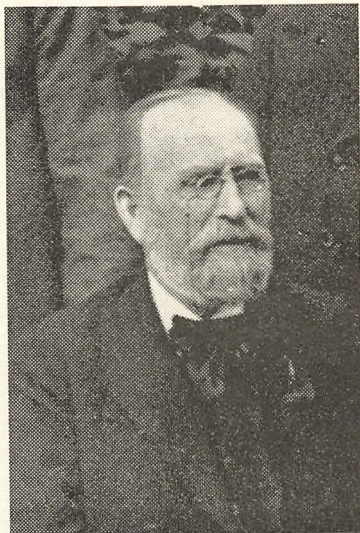
Og nu kunde der nævnes mangfoldige Omraader, hvor Spørgsmaalet om Trofasthed bliver afgørende: Trofasthed overfor Arbejdet, i Venskab o. s. v., men naar dette bliver skrevet er Hensigten dog nærmest at minde om et bestemt

Omraade, hvor der kaldes paa Trofasthed, og det er i Forholdet til Højskolen i Almindelighed og Galtrup Højskole i Særdeleshed. Men Trofasthed forudsætter Tro, og har man ingen Tro til Højskolen i Almindelighed og Galtrup Højskole i Særdeleshed, da vilde det jo ikke være at forlange, at man skulde være trofast. Men har man mødt noget gennem Højskolen i Almindelighed og Galtrup Højskole i Særdeleshed, der har faaet ens Tro, da er det skæbnesvangert — ogsaa for en selv — hvis man ikke er trofast. Hvilke Udtryk Trofastheden skal give sig er et personligt Spørgsmaal, jeg kunde nævne et enkelt, Elevmødet. Var det ikke et Spørgsmaal, som var værd at overveje, om alle gamle Galtrupelever spurgte sig selv: Skulde vi nu ikke gøre Alvor af det, jeg trænger til at blive styrket i det fra dengang, og Skolen trænger ogsaa til at mærke, at jeg ikke har glempt den.

Sv. Krøigaard.

Kirstine og Georg Himmelstrup paa Galtrup Højskole.

Bestyrelsen for Elevforeningen har bedt mig om at skrive lidt om vor gamle Højskoleforstander og Kirkesanger her i Frimenigheden. Jeg gør det gerne som en ringe Tak for 4 Aars godt Samarbejde og for mange Aars trofast Venskab.

Georg Himmelstrup er født den 22. Juni 1850 i Øsløs på Hannæs, hvor hans Far var Lærer.

Hjemmet i Øsløs var stærkt religiøst præget i Retning af den gudelige Vækkelse (Peter L. Skræppenborg).

Som 16-årigt ungt Menneske kom G. Himmelstrup på Galtrup Højskole. Her mødte han nok første Gang det grundtvigske Livssyn. Poulsen-Dals jævne og inderlige Forkyndelse af Grundtvigs Syn på Menneske- og Kristenlivet sænkede sig dybt ned i hans åbne og modtagelige Sind.

Det var dog nok ikke det religiøse Liv, der gjorde

størst Indtryk på ham, det var vist mere Grundtvigs Syn på det rent menneskelige og folkelige, som greb ham mest.

Fra Højskolen rejste Himmelstrup til Holmsland, hvor hans Broder Kristian Himmelstrup den Gang var Lærer. Han skulde hjælpe til i Skolen og samtidig forberedes til Seminariet i Gjedved. Her i Gjedved var han fra 1869—72. Han tog aldrig Eksamen, da han allerede var bleven klar over, at han aldrig vilde ind i Statsskolen. Saa vidt jeg véd, forlod han Eksamen efter et Sammenstød med Eksaminatoren i Religion om Grundtvigs kirkelige Livssyn.

I 1872 kom Himmelstrup til Vallekilde Højskole, vist baade som Lærer og Elev. Her møder han den mest særprægede og ejendommeligste Personlighed, den danske Højskole har ejet. Himmelstrup anede det store rige Arbejde, der lå foran Højskolens Dør; men han så det kun ifølge sin Alder og Udvikling i herlige Syner og dunkle Anelser. Han manglede Klarhed både over sig selv og den Gerning, han gerne vilde være med til at øve i og for det danske Folk og da særlig den danske Ungdom.

Hvilken Lykke for et ungt Menneske, som har Arbejdslyst, gode Evner og Energi og Vilje til at tage fat, at møde en Mand som Ernst Trier og komme i Samvirke med ham. Hos Trier fik Himmelstrup sin Sjæls Indhold udvidet og beriget. Her fik han Forståelsens Glæde af at blive Arbejder i Folkehøjskolen for den danske Ungdom. Han sagde tit selv, at Triers Foredrag var noget af det rigeste og herligste, han nogensinde havde hørt. Her lagdes Grundstenen til den Højskolebygning, som han i Anelser havde set dybt ned i sin Sjæl. Han blev klar over, at hvis han sveg Højskolen i det Lys, han her havde set den, sveg han sig selv. Men han sveg den aldrig. Vi, der kender en lille Smule til hans Gerning i Højskolen, kan og vil være Vidner.

I den Tid, han var her i Vallekilde, havde han flere Gange Kursus ved Universitetet. Det var særlig Geografi, der den Gang havde hans Kærlighed. Han var en Tid Elev hos Professor Løffler. I Sommeren 1875 var han i Norge og 1876 i England. Han skrev en Del livlige og oplysende Rejsebreve til Højskolebladet.

I 1877 rejste Himmelstrup fra Vallekilde. Var så nogle Aar Lærer hos Jørgen Terkelsen på Stenum (nu Vrå) Højskole. Fra 1882—85 var han Lærer hos Morten Pontoppidan, Hjørlunde Højskole. Så vidt jeg véd, arbejdede Pontoppidan og Himmelstrup godt sammen. Skolen gik i alt Fald godt. Det kunde naturligvis ikke undgås, at der af og til kom nogle undertiden endogså hårde Sammenstød

mellem sådanne to Mænd som Pontoppidan og Himmelstrup. Himmelstrup var præget og optaget af Grundtvigs Livs-syn, hvad Pontoppidan jo slet ikke var.

Foråret 1885 kom så Himmelstrup her til Mors og overtog Ledelsen af Galtrup Højskole. Der var kommen en Strid mellem Frimenigheden og Poulsen-Dal. Den Strid skal ikke tages med her. Kun det, at den førte til, at Højskolen gik i Stykker.

Himmelstrup blev så opfordret til at overtage Skolen, og han tog, efter at der var gjort et stort Arbejde af Vennerne af Skolen for at få Pengesagerne ordnet, mod Opfordringen. Han købte Skolen af Poulsen-Dal. Sommeren 1885 kom han dog ikke til at lede Skolen her, det blev Søren Olesen, som i en Del Aar havde været Lærer hos Poulsen-Dal. Sagen var, at Himmelstrup ved nogle skarpe Udtalelser om Estrups provisoriske Styre her i Landet og ved, at han var Formand for en Riffelforening, som købte Rifler i Sverrig, hvad der selvfølgelig ifølge den provisoriske Riffel-lov var ulovligt, havde pådraget sig en Retssag. Dommen, der lød på 3 Måneders simpelt Fængsel, faldt først efter at han var flyttet her til Mors. Han måtte altså straks i Arresten i Nykøbing.

Det var just ikke en helt lys Begyndelse til hans Højskolegerning.

I Fængslet havde han det ellers godt; men Friheden var jo berøvet ham. Det var heller ikke en ringe Ting for en Mand, der havde både Arbejdslyst og Arbejdstrang og dertil Arbejde nok at tage fat på, og som ventede på ham.

Tiden gik dog nogenlunde. Han måtte få alle de Bøger, han ønskede, og Redaktør Fog sendte ham daglig »Morsø Folkeblad«. Han havde Ferie. Hans Hustru og Venner fik også rigelig Lov til at besøge ham. Da han kom ud, var Gårdejer Lars Lynggård i Bjergby ude at tage mod ham, og vi kan forstå, at der blev Fest og Glæde i Hjemmet.

I November 1885 begyndte Himmelstrup altså først sin Højskolegerning i Galtrup.

Hans Fag i Skolen var særlig Historie og Geografi. »De to Fag«, sagde han tit, »står i en så inderlig Forbindelse, at de ikke kan skilles. Et Lands Natur præger Folkets Karakter. Man lærer ikke et Folk tilfulde at kende, før man lærer at kende det Lands Natur, hvori det har levet sit Liv og udført sine Handlinger og Bedrifter«.

Himmelstrups Foredrag var fyldige og altid solidt underbyggede. De bar Vidnesbyrd om, at der lå et stort personligt Arbejde bag ved dem.

En Gang havde jeg ved et Onsdagsmøde holdt et Foredrag om den engelske Præst og Missionær John Vesley. Efter Mødet kom jeg ind til Himmelstrup. »Ja«, sagde han, »det er forresten et godt Emne til et godt Foredrag, når der bliver gjort et solidt og meget omfattende historisk Forarbejde«. Jeg tog Brodden og gemte den. Jeg følte, at der lå et godt Råd, givet af en god Ven, bag ved den.

Hans historiske Foredrag var ikke fyldt med hans egne filosofiske Betragtninger, det var virkelig Historie. Han lod Historien selv fortælle. Personerne og deres Handlinger blev trukne skarpt op, og det med en Varme og Forståelse, at Eleverne blev grebne og nødt til at arbejde med både under og efter Foredragene. Han formåede at sætte Elevernes Tanker i Bevægelse. Al blødsøden Snak var ham ligefrem modbydelig. Hans Foredrag var stærkt national præget. Tabet af Sønderjylland var ham en Hjertesorg. Disse Følelser kom tit frem i hans Samvær med Eleverne. »Det er Kærlighed til vort Land og Folk, der bærer Sejren hjem«. Han var bange for, at vi havde for meget Tyskerhad og for lidt Kærlighed til Danmark og det danske. Med Hadet til Tyskerne vinder vi aldrig Sønderjylland tilbage. Hans Foredrag var i høj Grad vækkende. Han elskede det danske Folk, og han vilde gerne være med til ved sit Skolearbejde at vække, og da særlig den danske Ungdom, op af den Sorgløshed og Ligegyldighed, som han syntes at møde så mange Gange hos de unge. Deri så han Højskolens store Opgave. Det var dette Vækkelsesarbejde i vort Folk, der havde gjort ham til Højskolemand.

Denne Højskolens Kongstanke blev han trofast mod. Han kunde aldrig ret forstå de Højskolemænd, som indførte de mange Fag på deres Skoler. Han sagde: »Jeg er bange for, at Højskolerne bliver Skoler for så mange Ting, at de bliver Skoler for ingenting. Det er kun godt, at der oprettes Skoler for Håndværkere, Landbrugere og for Kjølesyning og Madlavning o. s. v. Det er godt, at de unge bliver dygtige i Håndens Verden; men Højskolerne har hverken Tid eller Råd til at gøre et ordentligt Arbejde i alle disse Ting, og så skal de lade dem ligge«.

Vel hørte Himmelstrup ikke til det første Hold Arbejdere i den grundtvigske Højskole; men deres Syn på dens Gerning i Folket havde grebet ham så stærkt og præget hans hele Personlighed, at han følte, at sveg han den, så sveg han sig selv, og det kunde han ikke. Denne Trofasthed mod den gamle Højskoletanke skylder vi ham en inderlig og varm Tak for.

Det daglige Arbejde på Skolen under Himmelstrups Ledelse gik altid stødt og roligt, præget af dyb Alvor og under en vis Munterhed og Glæde. Himmelstrup kunde være skæmtefuld og undertiden meget vittig.

Himmelstrup arbejdede strengt. »Hellere slides op end ruste op«, skrev han engang til mig.

Af sine Medhjælpere og Elever forlangte han et ærligt Arbejde.

Dagens Arbejde begyndte oppe i Dagligstuen med en lille Andagt. Vi sang en Salme, og Himmelstrup læste et Stykke af Hoffs: »Fra Kirken og Lønkamret«, og bekendte den kristne Tro, efter så igen at have sunget en Salme gik enhver til sit Arbejde. Det var en herlig Begyndelse af Dagen.

I Fritiden befattede Himmelstrup sig ikke meget med Eleverne. Det overlod han gerne til sine Medhjælpere. Vilde den enkelte Elev have en Samtale med ham, glædede det ham altid; han vilde gerne være dem til Hjælp i vanskelige Spørgsmaal. Han havde gode Venneråd at give.

Så han noget galt eller ligefrem dårligt hos Eleverne, slog han hårdt og kunde undertiden være hensynsløs; men der var altid en kærlig og velmenende Ven bag de hårde Ord.

Det var selvfølgelig ikke altid, at de unge Mennesker opdagede Vennen, men mange er de, som senere fandt både Vennen og hans Kærlighed og Omhu bag de hårde Slag.

Himmelstrup prægede mere end de fleste sine Elever. Mange har senere sagt til mig: »Vi skylder Himmelstrup så umådelig meget. Han var og har siden været så meget for os. Han hjalp os over mange Vanskeligheder og viste os, at i et ærligt og dygtigt Arbejde ligger der en stor Rigdom og herlig Glæde«.

Når vi rigtig vil forstå det daglige Liv på Galtrup Højskole i den Tid, Himmelstrup var Leder af Arbejdet, er der én, vi ikke må glemme, og det er Kirstine. Jeg véd godt, der var Folk, der sagde, at hun egnede sig for lidt til at være Højskolemor, og at hun ikke rigtig var noget for Eleverne. Disse Udtalelser passer nu alligevel ikke.

Kirstine Himmelstrup var vel ikke nogen rigtbegavet Kvinde med Forståelse og Klarhed over de store og dybe åndelige Spørgsmål, men hun var en velbegavet og god Kvinde, der gerne efter Evne vilde tjene Livet både i Skolen og i sit Hjem. Hun udførte et trofast og godt Arbejde i Stilhed. Hun egnede sig ikke til, brød sig heller ikke om at tiltrække sig Folks Opmærksomhed, hun gjorde ikke

noget for at glimre. Det lå hende så fjernt. Hun var en god Mor for sine Børn. Jeg husker engang, jeg sagde til hende: »Du forkæler dine Dreng«. »Nej såmænd«, svarede hun meget bestemt, »gør jeg ej, og det har Du slet ingen Forstand på (jeg var den Gang ugift). Jeg vil have Lov til at give mine Børn den Smule Kærlighed, jeg ejer, og selv om de bliver, hvad du kalder lidt forkælet, mens de har mig, så går det nok af dem, når de kommer ud i Livets Kampe. Hun var en god Kvinde for sin Mand og sine Børn.

Det er heller ikke sandt, at hun ikke var noget for Eleverne og da særlig for Pigerne; dem holdt hun af, og de holdt af hende. Over for Karlene var hun mere tilbageholdende. Jeg har mange Udtalelser af hende, som viser, at også deres Ve og Vel lå hende stærkt på Sinde. Da jeg senere fik mit Hjem i Øster Jølby Friskole blev hun min Kone og mig en trofast Støtte og en inderlig god Veninde. Jo. Kirstine Himmelstrup var en hjærtevarm og god Kvinde, som jeg altid vil mindes med Kærlighed og Taknemmelighed, og det er jeg vis på, der er mange, der gør.

Himmelstrup var en Mand med de rette Linjer; åben og ærlig i sin Færd. Mærkede han noget muggent eller Luskeri af nogen Art, kunde han straks blive varm, og han slog gerne hårdt, og han skånede end ikke sine Venner, hvis han opdagede noget uærligt og falsk hos dem.

Over for sine Medhjælpere var han meget frisindet. Han og jeg så meget forskellig på det politiske Forlig i 1894. Han så på Forliget som den eneste Udgang ud af det politiske Uføre, som vi under Estrup var kommen i. Jeg så derimod på det som den største Nedværdigelse for den danske Rigsdag, at den vilde gå med til et Forlig med det provisoriske Styre uden Sikkerhed for, at det var dødsdømt, og at dets Ophav, Estrup, først kom ud af dansk Politik. Himmelstrup og jeg tog mange Tørn om dette Spørgsmål, og det så undertiden ud til, at Venskabet og vort Samarbejde stod i Fare. Vi stod ved et Folketingsvalg begge som anbefalende Stillere for hver sin Kandidat. Da løste Himmelstrup på en herlig og god Måde Knuden. Jeg kan endnu høre både den Bedrøvelse og Kærlighed, der lå bag hans Ord. »Vi kan«, sagde han, »blive enige om at sige: »Nu lader vi den Sag hvile, nu taler vi ikke mere om Politik«. Men den Afgørelse duer ikke, med den vinder vi intet. Nej, lad os tale om Sagen på en ærlig og god Måde, så kan vi endda måske komme til en Forståelse, selv om vi ikke bliver enige. Vi mener det jo begge godt for vort Folk. En Ting må og skal vi være enige om, at den Sag

ikke må blive en Hindring for vort Samvirke i vort Arbejde i Højskolen. Den Gerning elsker vi begge, og i dette Arbejde forstår vi hinanden«. Og derved blev det, og jeg er sikker på, at den Afgørelse var der ingen af os, der fortrød.

Til Slut et lille Ord om Himmelstrup som Kirkesanger i Ansgarskirken. Hans bløde og dog kraftige og fyldige Stemme vil sent glemmes. Den Varme og Inderlighed, som strømmede Menigheden i Møde under Salmesangen var en god Forberedelse til, at vi fik holdt en lille Gudstjeneste.

1901 om Foråret flyttede Himmelstrup og Kirstine med deres 6 Sønner og en Datter fra Mors. Først til Askov, siden til Grønninghoved. Her overtog de den nyoprettede Højskole ved Skamlingsbanken.

Her døde Kirstine og blev begravet på Vejstrup Kirkegård, som også blev Himmelstrups Hvilested, nu da han døde.

Hans Arbejde efter 1901 vil jeg ikke omtale. Jeg kender så lidt til det. Jeg véd, at hans Højskolegerning på Skamling blev ham en Skuffelse. Han blev gift anden Gang, og hans Enke Natalia Himmelstrup bor i Aarhus.

Ø. Jølby.

Ole Jakobsen.

Livsmødet.

Den udmærkede fynske Højskolelærer og Tonedigter *Thorv. Aagaard*, som jo ogsaa er bleven velkendt paa Mors ved sit Gæstespil med »Fynske Musikanter« i Efteraaret, skrev for mange Aar siden en lille frisk Sang, som baade ved sin Fremkomst og siden efter blev nøje knyttet til Gymnastikken som Marschsang:

»Modig Ungdom! Ingen vege Sjæle!«

Som et Udtryk for et smukt Maal for den Ungdom, der frivilligt lægger Sjæl og Legem ind under en god Opdragelses Tugt, er Ordene i høj Grad rammende.

Men det er jo ikke alene i Gymnastiksalen, men ogsaa og endda langt mere i Livet selv, det skal vise sig, om Ungdomsmødet er andet end et Led i en Opvisning, et vist flot Sving, en Holdning, som snart taber sig.

Nu er der jo ogsaa i dette Stykke overordentlig stor Forskel paa Mennesker. Nogle har saa let ved at tabe Mødet, andre forstaar at holde det oppe, selv naar det sættes paa haard Prøve. Utvivlsomt er vi i saa Henseende ikke saa lidt afhængige af vor Natur. Men det er vel egentlig rimeligt nok, at det gennemgaaende falder lettere for de unge at være modige overfor Livet, end for de ældre. De kan under normale Forhold regne med en Fremtid, som mulig kan oprette for dem noget af det, som slaar fejl i Nutiden. De kan, med Henblik paa de saakaldte »nedadgaaende« Tider, tillade sig at regne med, at hvis ikke Historien svigter sine Traditioner, vil der komme Opgangstider igen, og dem skal de faa opleve. Det forekommer mig, at det under den forhaandenværende Krise ikke er de unge Landmænd, der klager sig mest, skønt mange af dem sidder med Ejendomme, de fik købt i »den dyre Tid«.

Men efterhaanden kan selv de unge under Tidernes Tryk gaa hen og tabe Mødet. Det, som holder det oppe, er jo Haabet. Naar det blegner, er det ogsaa snart forbi med Mødet. Da er »Krisen« paa det højeste.

Under et Tilbagetog, som man tvinges til at iværksætte, kan der komme et vist Punkt, hvor man bider fra sig næsten i Blinde. Man har et fremmed Ord for denne Tilstand, nemlig *Desperation*. Ordet er dannet af det latinske *spes*, det betyder Haab. *Desperation* betyder da egentlig »*Afhæbning*«, et Ord, som ikke har faaet

Hævd i Sproget, men som har Sidestykker i Ord som Afklædning, Afrustning o. lign.

Et »afhaabet« Menneske er ulykkeligt selv og er under visse Forhold farligt for Samfundet. Der har været og er fremdeles mange »desperate« Foreteelser i Verden, baade i det smaa og i det store.

Men mod Desperation er der selvsagt intet andet Middel end en Genoplivelse af Haabet, og den kan efter Sagens Natur ikke foregaa ved Magtmidler.

Et af Midlerne er en ny Livsforstaaelse, som vistnok tiere vokser frem af Livet selv, end den tilføres gennem direkte Belæring. Herom kunde der siges meget. Lad mig nøjes med et Par Ting.

Der tales om Nødvendigheden af at »spænde Livremmen ind«. Men de fleste af os vil nødig den Vej. Vi synes, det er Tilbagegang. Men en skønne Dag opdager vi, at Overflødigheden, som vi maatte give Afkald paa, ret forstaaet ikke var en Hjælp til at komme nærmere til vort virkelige Maal. Da kan Livremmen forvandle sig til et Styrkebælte.

Materialismen — opdager vi — er en glimrende Jordbund for Egoismen. I første Omgang tiltager Materialismen uden Tvivl under en økonomisk Krise, følgelig gror ogsaa Egoismen frodigt. Men det kan ændre sig, lidt efter lidt, som man lærer at frigøre sin Sjæl fra det timelige for ikke som Menneske at blive trukket til Bunds af det økonomiske Sammenbrud. Grundlaget for ens Tilværelse kan flyttes over paa et Omraade, hvor de svigtende Konjunkturer slet ikke gør sig gældende. I Aandens Verden er der i Grunden slet ingen varig Mulighed for Egoisme. Her slipper Forraadet ikke op. Her har ingen Landegrænser nogen spærrende Magt.

Det naturlige ungdommelige Livsmod er meget værd som en Start kapital, men det slaar ikke til som Driftskapital. Kun den, der har en saadan fast Forbindelse med et udtømmeligt Forraad af evige Værdier, at hans Sjæl aldrig kan miste sine Fremgangsmuligheder, har et Virkelighedsgrundlag for det Haab, som bærer det aldrig svigtende Livsmod.

Jakob Lykke.

Vi sender alle Aarsskriftets Læsere, og da især vore gamle Elever og andre Venner, som faar det i Hænde, en hjærtelig Hilsen. Glædelig Jul og et godt Nytaar!

Odder, mod Jul 1932.

Margrethe og Jakob Lykke.

Om årets gang

for os her kan der berettes ganske kort. Tilslutningen til både højskolen og efterskolen såvel vinter som sommer har været sådan, at skolen så nogenlunde har kunnet leve deraf økonomisk; og vilkårene iøvrigt for selve arbejdet har snarest været langt bedre, end vi på forhånd har syntes, vi kunde have grund til at vente.

De ydre forhold med bygninger og lokaler er der atter rettet og forbedret ved på mange måder — mest mærkbart måske i gymnastiksalen, hvor vi måtte forny gulvbjælkerne. Men samtidig afskaffede vi de to rum mod vest til stor fordel for salen og flyttede kakkelovnen ud i et varmerum i tårnet, hvorfra den nu, skønt usynlig, virker udmærket.

I marken er en del sur jord bleven drænet, og mange tørvehuller jævnet og opfyldt til fordel for korn, græs og kartofler.

Morsø ungdomsforeninger, gymnastikforeninger og friskolekreds har vi som sædvanlig haft den glæde at kunne give husly ved forskellige lejligheder. Ved onsdagsmøderne om vinteren har vi søgt at tage hensyn til tidens vanskeligheder ved at holde foredragsrækker f. eks. om tidligere kriser og vejen ud af dem og om pengeproblemet.

Ved vinterskolens slutning var der som vanlig nogle af håndværkerne, der aflagde svendeproe, og atter i år dømtes en af dem til at have fortjent en sølvmedalje. Samtidig bestod ca en halv snes af landmændene prøven for kontrolassistenter med et udmærket resultat.

Vi mener jo at have den til noget sådant nødvendige faglige undervisning givet en sådan plads i dagens arbejde — nemlig middag og aften og jævnt udstrakt over hele skoletiden — så den praktiske optagethed, som må følge en sådan undervisning ikke i nogen alvorlig grad får lov at skade det virkelige højskolearbejde, åndspåvirkningen, men endog i visse henseender kan bringes til at virke fremmende derfor.

Som den faste skik er, havde vi i sommerens løb en

fornøjelig dag og aften, da P. Ginnerup var her med sin rejsende flok husmænd.

En anden Dag gav vi nogle timer husly til ikke mindre end 400 rejsende landmænd under ledelse af skolens tidligere lærer, konsulent N. A. Olesen. Det var De jyske landboforeningers græsmarksfolk, som i år aflagde Mors et tre dages besøg og den mellemste dag standsede her for at forfriske sig med taler, sang og middagsmad.

Først på sommeren gæstedes skolen af statens tilsynsførende med højskoler og landbrugsskoler, forhv. udenrigsminister dr. L. Moltesen.

Elevmødet holdtes i år til den faste tid sidste lørdag og søndag i juni. Vejret var de dage som hele sommeren strålende, og tilslutningen fra gamle elevers side god.

To gange opførtes et friluftsspil, dramatiseret efter Jakob Knudsens fortælling »Partikulier«, med særligt hensyn til økonomiske tilstande i 1932.

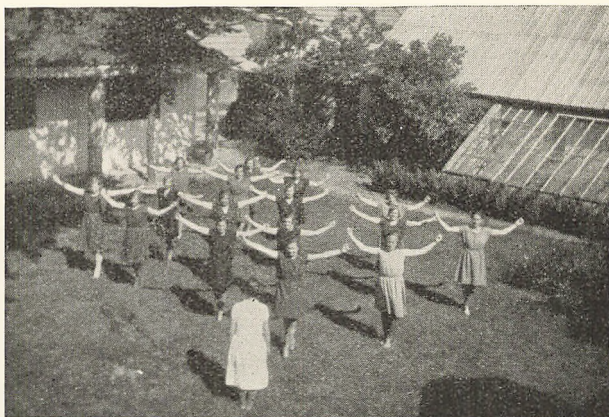

Eleverne sang og viste folkedans. Der blev talt af Thomas Thomsen om Selvagtelsen og dens betydning, og min tale kunde kaldes: I anledning af bogen »Skatten i Lerkar.«

Vor største udflugt i sommer gik til Bolbjerg, idet vi overnattede storartet i duftende hø hos gårdejer Over-

gaards i Østerild, som har megen både gammel og ny forbindelse med Skolen.

Det kan lige nævnes, at skolen er bleven samlingssted for en forening af bosiddende folk, der kaldes »Morsødanserne.« De er nu det sidste års tid kommen her en aften hver 14de dag for at indøve folkedanse og er alle medlemmer af Landsforeningen til folkedansens fremme. I januar måned dristede disse »Morsødansere« sig til at indbyde en lignende, men nu flere år gammel forening fra Salling, »Sallingdanserne«, hertil for at give opvisning. Og inter-

essen for den gamle folkelige kultur, sådan som den har givet sig udtryk i danse, dragter og musik, viste sig at være så stor, at 1500 mennesker samledes for at se Sallingdanserne i det store forsamlingshus.

Senere har foreningerne med mellemrum skiftevis gæstet hinanden, og der er bleven opdaget en vrimmel af fornøjelige og ejendommelige morsødanse, som kun gamle folk kunde huske. Mens opdagelsesrejserne ind i dette morsomme land stadig fortsættes, bliver nu dansene optegnede og udgivne i et særligt hefte med musik til og beskrivelse af dansene.

Heftet vil, når det kommer, være som et forråds-kammer og en rigdomskilde, hvortil ingen unge eller ældre går forgæves, når de på hjemlig vis vil glæde sig sundt og skønt ved en danseaften.

Ja nu er så igen vinterskolen godt i gang på alle måder. Alle elevværelserne er optaget med to mand i hver, men nogle steder kan der puttes en tredje mand ind, så husrum er der endnu.

I lærerkredsen er der kun ringe forandring fra de sidste år. Thomas Thomsen, Gjerløv Hansen, Krøigaard, Sønderby, Stensgaard og Bjørnsgaard har deres timer som før.

I gymnastik og sløjd m. m. underviser lærer J. P. Ransborg, og desuden har vi hjælp af to lærerinder, nemlig frk. Ellen Nielsen fra Vendsyssel, som kom til maj og fortsætter som lærerinde til sommer i gymnastik og håndarbejde m. m., og frk. Esther Nedergaard, der har uddannelse fra frk. Langs gymnasium og Silkeborg seminarium.

Juletræet i gymnastiksalen tænder vi som altid den 5te januar kl. 7 aften. Det bliver denne gang en torsdag.

Det kan måske siges, at der nogle gange har været lovlig overfyldt til denne fest, men vi vil alligevel gerne så vidt muligt bibeholde den i samme skikkelse.

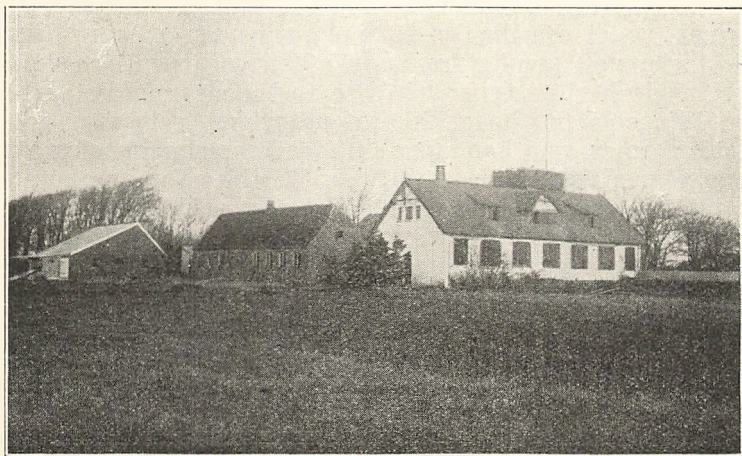
Alle skolens gamle elever fra enhver årgang og deres mænd eller koner er velkomne — og desuden den kreds, der samles her til onsdagsmøderne om vinteren, og som vi regner for en slags forening, der har sit hjemsted her.

De af egnens folk, der plejer at komme her til juletræ sammen med deres børn, håber vi naturligvis også vil komme her fremdeles.

Med venlige hilsner

glædelig jul fra os her.

Agnus Sørensen.

Personlighed.

Man har ikke tidligere i folkehøjskolen været bange for at tale om personlighedsudvikling. Thomas Bredsdorff kunde i 1907 se det som højskolens opgave at rejse den strid, »Hvoraf personligheden alene kan fremgaa«, eller »at faa bruddet den skal itu, som hos den enkelte hindrer personlighedens fri vækst op mod lyset.« Han kan senere være noget mere forbeholden, men hans tale i Molkom i 1921, hvor fanen skulde foldes ud, viser tydeligt hen dertil. Han udtrykker her højskolens opgave med Hostrups ord: »Lær ham blot, hvad der er værd at elske.« Hvis det lykkes, vil den unge blive stillet over for en række valg mellem det, som er kærlighed værd, og det, som ikke er det, og han er dermed inde paa personlighedsudviklingens vej.

Nu møder man jævnlig kritik af dette krav. Naar saaledes Manfred Björkquist i 1931 i Askov talte om kampen for personlighed som en opgave for højskolen, kunde det føles som noget fremmed og utilstrækkeligt. Undertiden kan man ogsaa høre, at personlighed er noget, man slet ikke skal tilstræbe.

En del af kritikken er naturligvis rettet mod udvendige former, noget som kaldes personlighed uden at være det. Vi kender det navnlig fra Ludvig Feilberg, som har skildret nogle herlige typer af disse forbenede misforstaaelser. Han holdt nu heller ikke af udtrykket, selv naar det gjaldt former, som han efter sin ejendommelige maalestok maatte anerkende som værdifulde. Der blev for ham altid en rest tilbage af noget ubehageligt selvbevidst, lukket og ufrugtbart; men han indrømmer dog eksempelvis, at i de ørkesløse stridigheder, som er ført om personlighed, »som halvdelen af menneskene ikke kan blive træt af at prise, samtidig med at den anden halvdel kalder det en tilværelsesulykke«, kan begge parter have ret, »idet hver tager ordet i sin »forstand«.« Den omtalte rest af mistænksomhed skyldes Feilbergs høje værdsættelse af de aabne, modtagelige, frugtbare sjælstilstande og virksomheder, som

han kalder ligeløb. Det er maaske nødvendigt, at der dannes personlighed, men han finder ved den saa meget af den kredsløb og gentagelse, som for ham var døden i aandelig forstand, noget billigt og goldt.

Men kritikken kan ogsaa rettes mod den helheds- og enhedsbestræbelse, som er betegnende for personlighedskravet. Visse retninger inden for moderne psykologi og den skønlitteratur, som er paavirket deraf, kan mod denne bestræbelse hævde, at mennesket ikke er een, men mange, ikke blot mange muligheder, som alle har deres ret, men ogsaa mange viljer eller tilskyndelser, som ikke kan tages ind i en hovedretning, og som virker opløsende eller hæmmende, hvis de ikke faar lov til at udfolde sig. Enhedsbestræbelserne skulde gøre mennesket ufrit og usandt.

For at afgøre, hvor meget rigtigt kritikken fra de forskellige sider indeholder, er det nødvendigt at blive klar over, hvad man forstaar ved personlighed, og det opnaar man vel kun ved at lægge mærke til, hvorledes mennesker bruger ordet, naar de da mener noget dermed.

Man kommer da snart paa det rene med, at det er noget, som præger mennesker, ikke som et enkelt karaktertræk, men noget ret omfattende. Det omfatter dog ikke alt det menneskelige, der kan være løsere dele, som kan være meget menneskelige, som personligheden kan næres af eller maaske svækkes af. De er den altsaa ikke uvedkommende, men de hører alligevel ikke rigtig med. Og personligheden maa da søge at optage dem i sig eller støde dem fra sig. Det uafgjorte, udflydende er personlighedens væsen imod. Den tilstræber klar afgrænsning, klar ansvarlighed, klart herredømme eller klar underordning. En person, som er ulden i kanterne, kan ikke med rette kaldes en personlighed.

Undertiden ser man personlighed opfattet som en naturlig harmoni; de forskellige bestræbelser indordner sig selvfølgeligt og uden større spænding under en hovedstrømning. Omtrent som ved et træ, hvor de enkelte grene, trods stor selvstændighed i deres udfoldelse, underordner sig en helhed, bestemt af træets natur. Jordbund og klima og de lokale forhold griber naturligvis ind og beriger harmonien eller gør den fattigere. Tydeligst viser vel granen denne harmoni; her indordner de enkelte grene sig i retning og vækst under den opadstræbende hovedlinie. Denne underordning findes ogsaa ved andre træer, omend mindre tydeligt udtalt. Harmonien kan være lige saa fast, selv om hovedlinien ikke er markeret. Hvis det sker, at harmonien

bliver brudt — at granen mister sit topskud — saa fortsætter træet vel sit liv, men der opstaar en kamp mellem de øverste grene, indtil en af dem overtager føringen.

Man kan sikkert hos nogle mennesker finde personligheden som en saadan — næsten — naturlig harmoni, hvad enten »fornuften har saa heldig blandet sig med blodets drift«, eller de tidligt er blevet grebet af en stor opgave eller en stor idé, som modstandsløst drager alle kræfter i samme retning. Det er dog næppe almindeligt, at det gaar saa fredeligt.

Man finder da ogsaa hyppigere personlighed opfattet som noget mere viljesbestemt, noget tilkæmpet, noget, som ikke bliver til uden lidelse og afkald. Ogsaa her er resultatet en harmoni, men fuld af spænding. Den fremkommer ved, at modstridende tendenser tvinges ind under en fælles stræben, som er valgt, ikke givet som hos granen, og deres modstand kan længe gøre sig gældende.

Den tidligere nævnte form for personlighed er vel nok den lykkeligste, men de sammenholdte modsætninger og det dyrtkøbte i denne sidste giver den mere vidde og en særlig kvalitet og styrke, stigende med modsætningernes rigdom. For det meste er de to former blandet. Der er i mennesker, langt ind i det sjælelige, noget biologisk, noget, som er højere, og hvor det er aandens initiativ, der virker. Her er det beslutningen gør sig gældende, og her kommer man til kort, hvis man kun vil holde sig til vækstens love. Her gælder det ikke om udfoldelse, men om valg. Derfor kan C. Lambek ogsaa sige: »Personlighed er holdning over for valg.« Og den holdning er ikke biologisk bestemt som træets. Den er aandeligt bestemt. For Lambek er personlighed noget, som ytrer sig der, hvor vi maa vælge, og der hvor det koster noget at vælge. Naar vi drives til at gøre det, vi skulde lade være, eller naar vi kvier os ved at gøre det, vi føler er vor pligt. Personlig betyder da ikke blot, at der er linie i vore afgørelser, den er med til at frembringe denne linie, den er et stadigt virkende motiv med bestemt retning. Den er noget virkende; men den paa-virkes ogsaa. Den styrkes, naar følelser og handling faar løb i dens retning, og svækkes, naar de gaar modsat vej.

Ikke sjældent vil man finde, at ordene om personlighed falder noget anderledes. Man er ængstelig ved de stærke udtryk om personlighedens indsats og mener ikke at kunne tilskrive mennesker de kræfter, som her sættes i bevægelse. Man vil hellere sige, at personlighed afhænger af de kraftkilder, den aabner sig for. Personlighed bliver

da ikke noget med iboende kræfter, noget selvmægtigt, men den aabner sig for kræfter og drives til igen at give dem udløb i kærlighed og retskaffent arbejde. Eller det modsatte, om det er onde kræfter, der sættes i gang. — Det er maaske rigtigere udtrykt og i hvert fald mindre fordringsfuldt. Jeg kommer da uvilkaarligt til at tænke paa Niels Steensen, »den ypperste blandt anatomer og geologer«. Han fortæller, hvordan han gennem livets tilskikkelser fik mistillid til sine egne planer og bestræbelser. »Fra den tid begyndte jeg at indrette jeg mit liv saaledes, at jeg hver dag gjorde det, som jeg ansaa for svarende til tid, sted og mine kræfter, ubekymret om min fremtid . . . . Jeg vilde udføre, hvad der var i mig, og vente alt det øvrige af Gud«. Det er nok om sin ydre fremtid, han taler, men det passer mærkeligt godt paa hans indre liv. Hans personlighed tog ikke skade derved. Man kan ikke om ham anvende saa massivt et ord som helstøbt, og retgroet vil heller ikke passe. Hans personlighed blev, trods et tydeligt brud, retliniet og klar som Lyset. Den maatte efterhaanden frigøre sig fra menneskelige behov.

Denne mere selvløse og beskedne opfattelse af personlighed giver lige saa vel som de tidligere nævnte plads for ansvarsfølelsen, den vi vanskeligt kan undvære i begrebet, og den kan lige saa vel som disse stemme med den umiddelbare magt til godt eller ondt, som man undertiden tilskriver personligheden, og som mennesker til deres lykke eller fordærv kan komme ind under.

Det er vel nok rigtigt, at menneskelighed er et rigere ord end personlighed. Det omfatter mere, men det er ogsaa endnu mere ubestemt. Naar dette ikke altid mærkes, skyldes det naturligvis, at den forbindelse, hvori ordet anvendes, i mange tilfælde giver det en særlig betydning, men det skyldes ogsaa, at en bestemt opfattelse til en tid kan slaa igennem og skygge for de andre. Personlighed er alligevel fastere afgrænset, selv om det, som ogsaa foregaaende viser, kan være vanskeligt at forene de forskellige opfattelser eller at faa alt med.

Hvis man spørger om forholdet mellem de to, er det tydeligt, at personligheden vokser op paa menneskelighedens grund. Og her kan man igen møde forskellige udtryksmaader. Det menneskelige gennemtrænges og beherskes af det personlige, tages i tjeneste deraf. Bedre forekommer det mig at sige, at personlighedsudviklingen er en organisering af det menneskelige. Personlighed er ikke noget

nyt, men det menneskelige i form — hvis dette udtryk ikke misforstaas — det er i højere grad beredt.

En hær er ikke et folk, den er heller ikke noget nyt, den er en del af folket organiseret — i form. Det rigtige vilde jo være, at hele folket i paakommende tilfælde kunde optræde i form, ikke som soldater, men saaledes, at hver havde sin bestemte del i det, som danner baggrunden for hærens bestemt udformede opgave, saaledes, at hele folket under sin borgelige virksomhed var beredt, var en hær.

Omtrent saaledes er forholdet mellem det menneskelige og det personlige. Personlighedens udvikling vil da betyde en forøgelse af denne mobiliseringsevne, saaledes at vilje, følelser og handlingsliv virker som en enhed og underordner sig ledelse, naar det gælder, og ellers er, som det var før. Billedet skal ikke strækkes videre. Foreningen af borgerlig virksomhed og militær beredthed vilde vise sig umulig, men der er intet grundlag for sammenligning med de sjælelige forhold. Det skal kun udtrykke, at personlighed ikke behøver at være noget staaende, stadig opretholdt ved kredsløb af forslidte tanker om ansvar og betydning. Den kan være en hvilende beredthed, som altid er rede til at sætte de kræfter ind, som situationen kræver, eller alle de, som staa til raadighed, hvad enten de er tilstrækkelige eller ej.

Lige saa vigtigt, som det er at faa fat paa personlighedsbegrebets indhold og omfang, er det at blive klar over, hvad det er, der er ledende, hvordan den ejendommelige retning, som nogle vil anse for det væsentligste ved personlighed, fremkommer.

Thomas Bredsdorff kunde endnu tale om idéen, men ikke med den uforbeholdenhed som for eksempel hans morfader Vilhelm Birkedal, og siden er det blevet endnu vanskeligere. Det kan ikke her udredes, hvordan det er gaaet til, at idé efterhaanden er kommet til at betyde omtrent det samme som spekulation og luftighed eller løjerlighed. For dem, som brugte ordet med fuldt sving, var det noget helt andet, noget virkeligt omend utilgængeligt, noget, som menneskers tanker kun kunde fatte stykkevis; men den anede eller skuede helhed bagved kunde endda baade lede og drage. I hovedsagen er det den materialistiske historie- og livsopfattelse, der har sløret menneskers sans paa dette omraade. Efterhaanden som den maa vige, vil det maaske igen være muligt at blive forstaaet, naar man bekender sig til idéen.

Personlighed og idé kan vanskeligt skilles ad. For den

personlighed, som er naturlig harmoni, kan man nok tale om en iboende lov, som den træet udfolder sig efter; og hvis man opfatter personlighed som omformer af kræfter udefra, kan man i disse kræfter finde forklaring paa retningen. Men tiest vil det være mere eller mindre klart udformede idéer, som personligheden underordner sig, og som giver linierne. I kampen for at udforme og virkeliggøre idéen er det, at personligheden lever og udvikles. Som historien viser, er der mulighed, ja, ligefrem sandsynlighed for, at idéen fortolkes mindre rigtigt, at vi føres andet steds hen end vi skulde; men det turde alligevel være en skæbnesvanger fejl deraf at slutte, at det gælder om ikke at have nogen retning for sit liv.

Over for dem, som i aabenhed og ligeløb ser livets eneste sande værdier, skal det indrømmes, at man hos mennesker, hvor sammenhæng og retning ikke er fremtrædende, kan finde en modtagelighed og henfølelsesevne, som kan være betagende, og som tit bærer dem trods deres skrøbelighed. Men paa den anden side aabner personlighedens udvikling ny muligheder for oplevelse og navnlig for, at disse oplevelser kan faa varig betydning og virkekraft.

Det er da min opfattelse, at kampen for personlighed er en opgave, som højskolen godt kan være bekendt endnu, en opgave, som slet ikke kan skilles fra vore bestræbelser for aandelig vækkelse og for menneskelig berigelse. Personlighed kan ikke opnaas ad nogen genvej, ved efterligning eller ved kortvarig krampagtig viljesanspændelse. Den bliver til under livsførelsen, bygges og opbygges, giver linie og faar retning, stiller sine strenge krav og leder til styrkens levende vande. — Vi kan foranledige, at striden rejses.

Thomas Thomsen.

Fra Himmelstrups Tid i Galtrup.

Der blev spurgt, om jeg ikke kunde eller vilde skrive lidt i Højskolens Aarsskrift om Forstander Himmelstrup.

Nej, det kan jeg ikke; det vilde kun blive Gentagelser af, hvad der er skrevet af godt og sandt om ham i Bladene nu efter hans Død. Ved Læsningen af de forskellige Artikler om ham maatte jeg stadig udbryde: ja, det passer, s a a d a n var Himmelstrup.

Jeg staar i stor Taknemlighedsgæld til ham, for hvad han gav mig med paa Vejen, som jeg senere fik at vandre.

Derimod er der én af Himmelstrups Medhjælpere ved Sommerskolen, som jeg gerne vil have Lov at minde om, nemlig Lærerinde Kirstine Svensgaard, som døde for 5—6 Aar siden.

Kirstine Sv. var den yngste af 5 Børn fra Svensgaard i Tim — der var 3 Sønner og 2 Døtre. — — Hendes Søster, Marie, var Lærerinde i Tim, og Skolegerningen stod for Kirstine som den bedste og skønneste, hun kunde komme til at arbejde ved. Hendes Moder, som jo helst vilde beholde én af sine Døtre hjemme, raadede meget fra til at begynde med. — Kirstine spurgte hende en Dag, hvorfor hun ikke ligesaa godt som Marie maatte faa Lov at blive Lærerinde. »Aa, Marie duer jo ett te andt«, svarede Moderen, — Marie var nemlig noget svag af Helbred. Naa, Enden blev dog, at Kirstine fik Lov at gaa den Vej, hun helst vilde. Hendes Uddannelse skal jeg ikke opholde mig ved, men hendes Gerning begyndte hos Niels Hansens i Tøving, hvor hun var i to Aar som Lærerinde for deres Børn. Saa kom hun til Galtrup Højskole, hvor hun virkede i 7 Aar ved Sommerskolen og vandt sig mange Venner baade blandt Eleverne og ude i mange Hjem omkring paa Mors.

Samtidig med, at hun var i Galtrup om Somrene, var hun Lærerinde ved Børneskolen hjemme i Tim om Vintrene. I Følge den vestjydske Skoleordning gaar de ældste Børn i Tim kun lidt i Skole om Somren, og Førstelæreren har saa de to ældste Klasser, saa paa den Maade kunde Kirstine Sv. hver Sommer varetage Gerningen først paa Galtrup Højskole og siden i ca. 30 Aar paa Frederiksborg

Højskole. Hun elskede Mors og kom af og til en lille Ferietur paa nogle Dage her op, — hvor hun da boede hos N. Hansens i Tøving og derfra tog Ture ud og besøgte gamle Venner.

For øvrigt vil jeg henvise til et Stykke af S. Østerby i Ringkøbing Amts Dagblad, som en af hendes gamle Elever skrev ved hendes Død:

I Gaar, Søndag d. 3. Maj, begravedes paa Thim Kirkegaard Lærerinde Kirstine Svensgaard.

Et rigt og virksomt Menneskeliv har ved hendes Død fundet sin Afslutning. I en Menneskealder var hun Lærerinde i v. Tim først i Friskolen og siden, da den blev ophævet, i Statsskolen, hvor hun virkede til sin Død. I næsten lige saa lang en Aarrække var hun om Sommeren Lærerinde paa Frederiksborg Højskole.

Kirstine Svensgaard var et betydeligt Menneske. I Besiddelse af rige Evner og en Energi og Arbejdsevne, der var ikke saa lidt over det almindelige. Skolen var hendes Hjertebarn. Den omfattede hun med en aldrig svigtende Interesse og Kærlighed. I den lagde hun sit Livs Arbejde, og i denne sin Gerning døde hun. Hvor er det et betegnende Træk paa hendes Samvittighedsfuldhed og stærke Vilje, at hun lige naar at blive færdig med Gymnastikopvisningen, før Sygdommen bryder løs. Programmet bliver gennemført til Punkt og Prikke. Det minder om Soldaten, der dør paa sin Post.

Kirstine Svensgaard stillede Krav til sine Elever, men hun stillede dem størst til sig selv; de mindst begavede af Børnene kunde vel undertiden føle sig trykket af Opgavernes Størrelse — der blev jo til Tider arbejdet under Højtryk. Men det var ogsaa ret enestaaende Resultater, der kunde opnaas. Hun kendte sine Børn, vidste, hvad der bedst laa for hver enkelt Evne; derfor gik Klasseinddelingen i hendes Skole absolut ikke efter Alder. I Friskolen, hvor Eleverne var fra 7 til 14 Aar, kunde for Eks. en 9-aarig komme til at skrive Fristil sammen med ældste Hold.

Hun forstod at vække sine Elevers Interesse, havde den Evne, som en Pædagog helst skal have, at kunne gøre Fagene interessante.

Hendes Maade at fortælle de gamle Sagaer eller Nordens Gudelære paa var baaret af en vistnok ikke helt almindelig Fremstillingsevne, og hvor formaede hun ikke at gøre Danmarks- og Verdenshistoriens store Skikkelser lyslevende for sine smaa Tilhørere. Har hun maaske — og

den Skæbne deler hun med saa mange andre Børneopdragere — mærket lidt nok til Tak og Paaskønnelse i levende Live, saa kan det være, at hun har faaet sin bedste Løn ved at se Barneøjne rettet paa sig, lysende af Begejstring over hendes Tale om alt godt og stort og skønt.

Kirstine Svensgaard var ikke af dem, der satte sig til Rette efter vel overstaaet Eksamen. Hendes Liv var en stadig fortsat Udvikling. Næsten hvert Aar tog hun Kursus for at øge sine Kundskaber og dygtiggøre sig til sin Gerning.

For os at synes, har hun levet et lykkeligt Liv. Meget blev der forundt hende at se og høre, et rigt aandeligt Liv har hun levet i Frederiksborgkredsen, mange betydelige Mennesker er hun kommen i Berøring med, fremmede Lande har hun gæstet, altid har hun fulgt med i, hvad godt der var oppe i Tiden. Hvad hun havde hørt og set, vilde hun gerne meddele andre. Hvor Kirstine Svensgaard var til Stede, var man altid sikker paa, at Samtalen drejede sig om andet end Bynyt; hun bragte med sig et Pust fra større Forhold, en videre Horisont.

Kirstine Svensgaard var trofast i sin Gerning, trofast mod sine Venner. Hendes Medfølelse var dyb og ægte. Ethvert Hjem, hvor der har været Sygdom, Sorg eller Død, vil vist sande dette.

Saa gik da Rejsen i Aar ikke som sædvanlig til det for hende saa kære Frederiksborg — men ud i det store ukendte.

Ja, Kirstine Svensgaard er død. Men hendes Eftermæle lever, saa sandt som enhver god Gerning, ethvert godt Arbejde bevares i Efterslægtens Erindring.

Ære være hendes Minde.

Johanne Svenningsen,
Bjergby.

Fremad paany.

Nogle af de allerførste Indtryk, jeg mindes at have modtaget ved Læsning paa egen Haand, omhandlede Frit-hjof Nansens Tur med »Fram« over Polhavet, 1893—1896, og Roald Amundsens Ekspedition, 1903—1907, med »Gjøa« fra Atlanterhavet nord om Amerika til Stillehavet, altsaa gennem Nordvestpassagen, der aldrig var besejlet før. Om-trent samtidig, 1906—1907, foretog Mylius-Erichsen sin »Danmarksekspedition« — en af de danske Ekspeditioner til Grønland, der befæstede vort Kendskab til og Suveræ-nitet over det Land, hvorom Norge og Danmark nu stri-des — til Grønlands Nordøstkyst. Mylius-Erichsen omkom paa denne Rejse. Han var en Søn af gamle Politibetjent Erichsen, Ringkøbing, og havde nær Tilknytning til min Hjemegn. Jeg læste om hans Færd og hørte de voksne tale derom.

Der var hos disse stoute Polarfarere og deres Rejser noget, der drog mig allerede som Barn. Jeg tænker, at mange i den Henseende har haft det som mig. Den strenge, farlige Færden i det store, mystiske Øde, hvor Livet ofte var Indsatsen, men hvor de rejsende dog oplevede det, der atter og atter fik dem til at længes bort fra Kultur og Civilisation op mod de evige Vidder, drog Fantasien og stillede disse Mænd og deres Færd i en særlig Belysning.

Siden Barneaarene har jeg i Litteraturen stiftet Be-kendtskab med Robert Scott, Amundsens Medkæmper om først at naa Sydpolen, Andréé, der i 1897 ombord i Ballo-nen »Ørnen« fløj mod Nordpolen, men forsvandt for først atter at blive genfundet paa Hvidøen 1929, og med mange flere. Knud Rasmussen og Lauge Koch har der været Lej-lighed til at faa personlige Indtryk af.

Det er vel Haandens — selve Menneskelegemet, men ogsaa Menneskeviljens store Evne til at overvinde Van-skeligheder under vanskelige Forhold — der mere end den saakaldte Aandens Gerning kendetegnede det store Flertal af disse Mænd. De gik fremad paany, naar der overhovedet var Vej frem, og var der ingen Vej, huggede de sig stun-dom én. Paa dette Omraade har vi noget at lære af dem

og at overføre paa de Forhold, vi lever under. Mange af disse Mænd var ogsaa højt begavede som Forskere og i Besiddelse af rige Evner i anden Retning. Knud Rasmussen er Digter; Fridthjof Nansen fik siden hen Lejlighed til at vise udmærkede Egenskaber som Deltager i mellemfolkelige Forhandlinger og som Leder og Organisator af Foranstaltninger til Lindring af de ved Verdenskrigen skabte Nødstilstande paa Balkan, i Rusland og andre Steder.

Barnets Interesse for disse Mænd har holdt sig. Det er med en ejendommelig Følelse og med Udbytte, man læser Robert Scotts, Mylius-Erichsens og Andreés Dagbogsoptegnelser ikke mindst for den sidste Tid af deres Rejseperiode. Udmattede, men kæmpende gik de fremad paany. Rolige og selvbeherskede saa de Mændene dø omkring sig, og paa samme Maade gik de selv ind i Døden, den vi engang alle skal igennem.

De var under samme Kaar. De hjalp hinanden, delte Dagens Byrder med hverandre og var gode Kammerater; og sjældent blev Kammeratskabet stillet haardere paa Prøve end under Polarrejserne. De var redelige i deres Forhold over for hverandre.

Italieneren Nobile, der som Luftskebet »Norge«s Fører var med paa Amundsens Nordpolfærd i 1926; er personligt ligesom af et andet Stof end de øvrige. Han var sikkert ikke gaaet med paa en Nordpolfærd paa Ski eller Hundeslæde. Forud for Luftfarten betingede han sig store Livsforsikringer og Forsikring mod Forfrysninger for sig og sit Mandskab. Han var et Kulturprodukt. Da han saa Polarforholdene paa nært Hold, ræddedes han og tog det Løfte af Amundsen og hans Folk, at de i Tilfælde af Havari ikke vilde forlade Nobile og Luftskebsmandskabet, men i givet Tilfælde sætte Livet ind paa at redde dem — som om det var nødvendigt at tage Løfter af den Slags over for os, skriver Amundsen senere.

Da Nobile Aaret efter, uden Amundsens Følgeskab, ombord paa Luftskebet »Italia« rejste nord paa, men havarede i Polaregnene, var Amundsen trods indtraadt Uvenskab med Nobile, eller maaske netop særligt derfor, blandt de første, der søgte at komme Nobile til Hjælp. Han hige efter atter at møde Nobile, bringe ham den Hjælp, han nu trængte til, og faa Uvenskabet ændret til Venskab paany. Vilde alle i den Verden, vi lever i for Tiden, paa lignende Maade se lidt bort fra sig selv, se paa Helheden, sætte noget ind paa at komme trængende til Hjælp og arbejde

fremad paa samme Linie som de, da vilde meget se anderledes ud, end det gør nu. Amundsen fløj ind over Polarlandskabet. Siden har ingen set ham. Han forliste for at bringe Hjælp til en forhenværende Arbejdskammerat i Nød. I Havet uden for Trondhjem har man senere fundet den ene af Benzinbeholderne fra den Flyvemaskine, han fløj i, vistnok det eneste Vidnesbyrd man har om den skete Ulykke og dennes Art — Nedstyrtning i Ishavet og sandsynligvis Drukning.

Betegnende for godt Kammeratskab er det ogsaa, at Robert Scott og de enkelte Mænd, der var med ham helt mod Sydpolen, paa Tilbagevejen et langt Stykke fragtede den af Mændene, der først blev syg og udaset, skønt Døden var denne Mand vis, inden de naaede frem til Udgangspunktet, og det var haardt at vinde fremad blot med det allermost nødvendige.

Kun Amundsen og Scott og de faa Mænd, der ledsagede dem, har betraadt Sydpolens Egne. Og kun Robert Peary og hans tre Mænd har betraadt Nordpolens Egne.

Amundsen og Scott har gensidigt kontrolleret hinanden. Amundsen byggede en Varde, højeste det norske Flag paa Sydpolen og nedlagde en Beretning og et Brev til Kong Haakon. Brevet bad han senere Findere om at bringe efter Adressen. Scott fandt det og bragte det tilbage. Som Følge af Sult, Kulde og Træthed forulykkede Scott under en Snestorm faa Dagsrejser fra Lejren, der ventede paa hans Tilbagekomst; men Brevet blev fundet blandt hans Efterladenskaber.

At Peary har været ved Nordpolen, har derimod ingen kontrolleret; thi ingen andre har været der til Fods eller pr. Slæde, men kun i Luften over Polegnen. Men jeg ved, at Peary har været der, skriver Amundsen; jeg ved det helt sikkert, for jeg k e n d t e Peary. — Atter et kort, men fyndigt Udtryk for Tillid og godt Kammeratskab mellem to Konkurrenter.

Tillid, Tiltro, godt Kammeratskab kan ikke just siges at kendetegne Øjeblikkets Kulturverden. Snarere er Mistillid, Mistiltro og Selviskhed herskende. Saa vel Klasse som Erhverv og Nationer vil være sig selv nok, lukker sig inde og søger at fastholde en Gang vundne Fordele, selv om dette kun kan lade sig gøre med Fordel en kort Tid; thi af denne Fremgangsmaade fødes Nød og Krise, og Nøden og Krisen naar efterhaanden til alle.

Disse Forhold i Kulturverdenen i Øjeblikket har desværre ogsaa noget med K e n d s k a b til hverandre at gøre.

Man har lært hverandre at kende, men ikke blot for det gode. Skal Mistilliden og Mistiltroen afgørende brydes og det gode Kammeratskab og Samarbejde atter oprettes, maa vi være anderledes overfor hverandre, saa vi kan komme til at kende hinanden paa en anden Maade end før.

Som Polarekspeditionens Vej fremad kan være næsten ufremkommelig, fordi dybe Snelag, stejle is- og sneklædte Fjelde og under Overfladen farlige Kløfter og Spalter i Isen hindrer Vandringsen, og Kulde, Storm og Snefog staa imod, saaledes kan Vejen fremad til økonomisk Samarbejde mellem Erhverv og Nationer og til Fremgang i kultur-mæssig Henseende ogsaa være saare vanskelig. Det hører til Nutidens og den nærmeste Fremtids store Opgaver atter at faa denne Vej banet paany.

Tror vi, at det er muligt, tror vi, at det, vi oplever nu, ikke er Kulturens og Civilisationens Undergang — den Oswald Spengler pessimistisk forudsiger som noget, der lov-mæssigt vil komme og skride frem som en Skæbne, Menneskeviljer og Menneskekræfter ikke er stærke nok til at staa imod — der er ved at fuldbyrdes, da maa vi være med at finde og vandre denne Vej fremad paany, er den end besværlig at gaa ad.

Er blot Menneskene de rette, da vil gensidig Tiltro, Hjælp og godt Kammeratskab øges med Kaarenes Vanskeligheder. Maatte der paa Vandringsen fremad paany være faa, der kræver Særfordele, men mange, der sætter Kraft og Evne ind paa i Tillidens, Tiltroens, Hjælpsomhedens, Kammeratskabets og Samarbejdets Aand at naa frem til bedre Tilstande.

Med Ønske om en rigtig glædelig Julefest og et godt nyt Aar.

Anna og Niels A. Olesen.

Livets Vidnesbyrd.

Det er Morgenen for Slaget ved Stiklestad. Olaf den Hellige ved, at den Dag skal det afgøres, om den hvide Krist skal raade, eller Norge synke tilbage i Hedenskabets Mørke. Solen er ved at staa op. Nu kalder Olaf den Hellige sine Mænd til Bøn:

Op, mine Kæmper, til Bøn; Solen os vækker,
hilser den udvalgte Flok, den, som Gud Herren i Dag
fører til Slag.

Ung og stærk staar han, lysende af Tro, gennemglødet
af Vilje. Om han selv skal falde eller hans Mænd, det gør
intet, naar kun han gaar Guds Veje; for da ved han, at
Herren er med, at de skal sejre selv i Døden:

Herren er med os i Dag; hans Sag bærer til Sejr,
omend alle blev dødsslagne Mænd;
tag ikke Frygt; tænk det saa trygt,
om I er ringe af Magt, hans Pagt
værger Jer endnu i Døden.

Lidt senere siger han de gribende Ord:

Herren vor Gud vælger os enkeltvis ud.
Somme kan trænges nu straks,
andre skal modnes til Aks.
Han kender Time og Sted; vi bare ved,
hvad han udsaar i Sorgen — smiler i Morgen.

Jeg ved godt. Det er Digteren — Bjørnson: Arnljot
Gelline — der lægger ham disse Ord i Munden, men de
stemmer med hele hans Karakter. — Nu har de givet sig
Gud i Vold, nu kan de trygt gaa frem:

Os har han udvalgt —
og stærke stiger vi under hans Mærke.

Hvordan Slaget den Morgen faldt ud, skal jeg ikke
komme ind paa. Og vi kan mene om den Maade at kristne
et Land paa, som vi vil, men vi kan ikke tvivle om, at denne

trosstærke, helstøbte Kristen ejede Evne til at føre sin Tids Ypperste saadan til Kristus, at han kunde mærke disse med sit Korstegn og tale sit levendegørende Ord til dem. — Han førte dem til Jesus — ja saadan staar der i Evangeliet om, hvordan de første Disciple fandt ind til vor Herre, saa de ikke alene blev hos ham den Dag, men hele Livet og siden blev Guds Redskab til at føre mange til ham. Saadan var Johannes Døberen. Helstøbt, grebet af Herrens vældige Ord maatte han vidne om Messias. Gripende falder hans Ord. Lytte maatte de, gamle som unge, — og da han tilsidst peger direkte mod Jesus: Se det Guds Lam, der bærer Verdens Synd, da rejser de sig, en efter en, gaar til ham. Der fik de Mødet for Livet. Det er Johannesgerningen, den vor Herre betroede sine første Disciple, den han har betroet sin Menighed. Og saa længe der er en levende Menighed, der kan føre et levende Vidnesbyrd i Tro, Haab og Kærlighed om Korset, der var Dødens Mærke, men ved Jesus Kristus blev Livets Sejrstegn, da skal den heller aldrig blive færdig med at føre Mennesker til Jesus. Mennesker kan føre os til Kristus; men kun Jesus Kristus kan give os Livet. Og vi skal det, det er vor Gerning, saasandt vor Herres Ord endnu staar ved Magt: Gaar ud i al Verden og gør alle Folkeslagene til mine Disciple. Vi kommer ikke uden om den Gerning, om ikke vort Liv som Kristne skal sprænges. Og Gudskelov! vor Herre har selv vist os Vejen! Vi skal bære Børnene til Daaben; vi — Menigheden — skal døbe dem i Jesu Navn. Vi skal i Menigheden slaa Kreds om de unge, bekræfte dem i deres Tro. Men dermed er vor Gerning ikke endt. Nej, for vi bliver aldrig færdig med at føre de smaa og de unge, der er betroet os, til ham.

Hvordan skal det ske? Skal vi som Olaf tvinge dem med Magt; lade deres Kristentro være Betingelse for fuld og hel Borgerret, som det var i sin Tid? Nej — og atter nej. Skal det lykkes os at føre dem til Jesus, som det er hans Vilje, da maa vi selv midt i al vor Usselhed, leve vort Liv med ham og derfra faa lidt af den Tro, den Vilje, der kan tænde Hjerter i Brand, saa de faar Lyst til at søge ind til ham, der først har søgt dem; lære dem at se, at i Forholdet til Gud kan vi ikke leve paa andres Tro hele vort Liv; der kommer den Stund for enhver af os, da vi maa overtage Ansvar for vort eget Liv og det baade overfor Gud og Mennesker. Her er det, Slaget skal staa. Ikke udadtil med Lovbud og Magt — det gavner intet — men indadtil i

vort eget Liv. Her er det, vi lider vore største Nederlag; her er det vi ved Herrens Hjælp skal vinde Livets Sejre.

Naar Forældre paa Konfirmationsdagen kommer med Børnene, at de kan bøje sig under Velsignelsen, da ved jeg, at ingen hjerteligere end Far og Mor ønsker, at Barnets lille, stiltfærdige Ja aldrig skal blive til et Nej, at det aldrig skal komme fra Livets Veje ud i Mørket og Haabløsheden. — Jamen saa maa Far og Mor og alle vi, der med dem slaar Kreds om Børnene, ogsaa vide, at aldrig har Børnene som nu, hvor de staar overfor Livets Opdragelse, trængt til, at vi skal blive ved at føre dem til Kristus. Det er godt, ja nødvendigt, at vi giver dem Rejsekost med paa deres Udfærd: Fadervor, Troens Ord, nogle af vore bedste Salmer; lærte dem at kende noget til Bøgernes Bog. Men det er ikke nok. Vi skal leve vort Liv saadan, at det kan blive et levende Vidnesbyrd om Livet med Gud. Det var dette Livets Vidnesbyrd fra Olaf den Hellige, Ansgar, Luther alle de store i Verdens Orden, der gav deres Ord Vægt. Det er dette Livets Vidnesbyrd fra Barndomshjemmet, der altid bliver ved at leve i Barnets Sind. Skal v o r t Vidnesbyrd om det Livets Ord, der er mægtig til at frelse vore Sjæle, om det indplantede Ord, skal det ikke tabe sin Kraft, da maa vi selv leve med dette Ord, med Jesus Kristus, saadan som vi først og sidst møder ham i Menigheden, ved Badet og ved Bordet, i Bønnen, med Vilje til, at vort Liv kan komme til at bære Præg deraf. Kan Børnene, kan Ungdommen faa at se, at det er fra ham vi henter Kræfter til at komme gennem de Sorger og Skuffelser, gennem den Modgang, Livet har til os; derfra faa Frimodighed, naar Livsdagen gaar paa Hæld, da vil det for langt flere end os andre blive det Vidnesbyrd, der fører dem til vor Herre, saa hans Ord kan slaa Rod i deres Hjerter. Det er Gerningen, Gud har betroet os; den vi siger Tak for og beder ham velsigne. — Gudskelov og Tak:

Os har han udvalgt —
og stærke stiger vi under hans Mærke.

Hermed Ønsket om en glædelig Jul til alle gamle Venner.

Paaby Præstegaard.

Frode Køster.

Et Ordsprog.

I Ordsprogene har Folkesindet nedlagt mange dybe Tanker. Iagttagelser fra det daglige Liv har givet Billeder, hvorved der i en kort og rammende Form gives Udtryk for Erfaringer og Tanker, som har haft Betydning, og som har været med til at præge Folkekarakteren. Det er i mange Tilfælde *V i s d o m*, der her er nedlagt, hvoraf vi baade kan lære og øse *N æ r i n g* for Sindet i Tider, der er vanskelige paa mange Omraader. Der ligger mange Tanker bag de faa Ord, der tegner et saadant Billede for os, og det kan sige os meget.

I et hedder det: Den Sten maler og, der under ligger. Billedet her er hentet fra Kværnen, det ældgamle Redskab, der har gjort Tjeneste for Mennesker vel lige saa længe, som Korn er anvendt til Brød. Kværnen har undergaaet Forandringer i Tidens Løb, men er dog i det væsentlige den samme. En Sten, der ligger fast, og en anden, der bevæger sig hen over den første og ved Bevægelsen knuser, maler Kornet til Mel. Ved at se Kværnen arbejde, som den er udformet nu, kan der komme adskillige Tanker frem. Enhver Maskine har sin Tone og Rytme, og hvem, der forstaar at lytte til den og følge den i dens forskellige Stemninger og Variationer, ser ikke her døde Vægtstænger og Hjul bevæge sig i stadige og ensrettede Baner, saa det kun bliver Mekanik, en Maskine; nej, saa faar den Stemme med varierende Klang og kan blive lig en levende Organisme, der som alt i Naturen fører sin egen Tale. Kværnen taler ogsaa sit eget Sprog, der lyder forskelligt, efter hvordan det opfattes, og hvor det høres fra. Hører man den fra oven og ser Løberens Bevægelse, er Tonen let og legende, en munter Melodi, der lyder som Sang fra Mennesker, der kun kender Glæden ved at virke og tager Arbejdet som en Velsignelse, der giver Rigdom i Sindet og Glæde og Gavn for dem selv og andre. De føler ikke Tyngden ved at skulle æde deres Brød i deres Ansigts Sved. Staar vi derimod under Kværnen og hører Lyden nedenfra, da er Tonen en ganske anden. Den er bleven mørk og truende, en stadig Knirken og Klagen, en Sukken og Stønnen, som om